

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

SUOMI-KOULUJEN OPETUSSUUNNITELMASUOSITUS 2015

Määräykset ja ohjeet 2015:38

© Opetushallitus

Määräykset ja ohjeet 2015:38

ISBN 978-952-13-6127-2 (nid.)

ISBN 978-952-13-6128-9 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkójulkaisu)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

Painopaikka: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere

21.5.2015

4 /012/2015

Voimassaoloaika

1.8.2015 alkaen
toistaiseksi

Suomi-koulujen opetuksen järjestäjät

SUOMI-KOULUJEN OPETUSSUUNNITELMASUOSITUS 2015

Opetushallitus on tänään vahvistanut Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuosituksen oheisen liitteen mukaisesti. Opetussuunnitelmasuositus tulee voimaan 1.8.2015. Tämä opetussuunnitelmasuositus on tarkoitettu tukemaan Suomi-koulujen opetuksen tavoitteiden asettamista, sisältöjen valintaa sekä oppilaiden oppimisen arviointia. Suositus on laadittu yhteistyössä Suomi-koulujen, Suomi-koulujen tuki ry:n, Suomi-Seuran ja kutsuttujen asiantuntijoiden kanssa. Suositus on laadittu Suomi-kouluissa 3–18-vuotiaille oppilaille annettavaa opetusta varten. Soveltuvien osien suositusta voidaan käyttää myös tätä nuorempien tai vanhempien opetuksessa.

Opetushallitus suosittaa, että Suomi-koulut laativat tätä suositusta hyödyntäen koulukohtaiset opetussuunnitelmat. Koulut voivat käyttää suositusta omiin toimintaedellytyksiinsä sovitettuna. Koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelmasuosituksessa määritellyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetussuunnitelma voi olla myös alueellinen tai maakohtainen, jolloin sen laatimisesta ja kehittämisestä vastaavat alueen tai maan Suomi-koulut yhdessä.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Johtaja

Jorma Kauppinen

LIITE

Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositus 2015

SISÄLTÖ

1	Johdanto	7
2	Opetussuunnitelmasuositus ja Suomi-koulun opetus- suunnitelma	9
3	Opetuksen tehtävä ja arvoperusta	11
4	Oppimiskäsitys	13
	4.1 Oppimiskäsitys ja toiminta ajattelun ja oppimaan oppimisen edistämiseksi.....	13
	4.2 Kielikasvatus ja kielitietoinen kouluyhteisö	15
	4.3 Monikielisuuden tukeminen	17
5	Suomi-koulujen toimintaympäristö	20
	5.1 Toimintakulttuuri	20
	5.2 Oppimisympäristö ja työtavat	21
6	Opetuksen järjestäminen	23
	6.1 Opetuksen järjestäjä	23
	6.2 Opetuksen kohderyhmät	23
	6.3 Opetuksen laajuus ja kesto	24
	6.4 Oppilaiden osallisuus	24
	6.5 Yhteistyö kotien kanssa.....	25
	6.6 Yhteistyö asuinmaan koulujen kanssa.....	25
	6.7 Yhteistyö muiden tahojen kanssa	25
7	Oppilaan tukeminen ja ohjaus	27
	7.1 Opetuksen eriyttäminen.....	27
	7.2 Ohjaus	27
	7.2.1 Suomeen muuttavien oppilaiden ohjaus.....	28
	7.2.2 Ohjaus tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen ja verkko-oppimiseen	28
	7.2.3 Ohjaus elinikäiseen suomen kielen taidon kehittämiseen	28
8	Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	30
	8.1 Suomen kieli	30
	8.1.1 Suomen kielen opetuksen yleiset tavoitteet.....	30
	8.1.2 Suomen kielen lähtötason kartoitus	31
	8.1.3 Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset suomen kielen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	33

8.2	Kirjallisuus.....	45
8.2.1	Kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet.....	45
8.2.2	Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset kirjallisuuden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	47
8.3	Oppimiskokonaisuudet.....	49
8.3.1	Oppimiskokonaisuuksien opetuksen yleiset tavoitteet...	49
8.3.2	Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset oppimiskokonai- suuksien opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt.....	51
9	Oppimisen arviointi ja todistukset	65
9.1	Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen.....	65
9.2	Todistukset.....	66

1 Johdanto

Suomi-koulut ovat syntyneet maailmalla ulkосуomalaisten omasta tarpeesta ja aloitteesta välittää lapsilleen suomalainen kulttuuriperintö. Suomi-koulut eivät ole osa Suomen varsinaista koulutusjärjestelmää, mutta niillä on tärkeä rooli ulkосуomalaisten suomen kielen ja kulttuurin osaamisen turvaajina. Suomi-kouluille on vuosien saatossa kehittynyt useita vakiintuneita opetuksen järjestämiseen liittyviä toimintamuotoja. Lisäksi ne muodostavat verkoston, joka pyrkii opetuksen kehittämiseen yhteisten tapaamisten ja tiedonvaihdon keinoin. Eri maissa Suomi-koulut ovat verkostoituneet eri tavoin. Esimerkiksi maissa, joissa on paljon Suomi-kouluja, on pitkään tehty yhteistyötä opetuksen laadun turvaamiseksi. Suomi-koulujen yhteistä kehittämistyötä on tehty erityisesti Suomi-koulupäivillä, joita ensin järjesti opetusministeriön toimeksiannosta Suomi-Seura ry. ja vuodesta 2000 lähtien Opetushallitus.

Ensimmäiset suomen kielen opetusta antaneet Suomi-koulut perustettiin Kanadaan 1960-luvulla. Suomen valtio aloitti Suomi-koulujen tukemisen vuonna 1972, jolloin Lontoon lauantaikoulu perustettiin. Kanadassa koulujen nimeksi tuli tavallisimmin *suomen kielen koulu*, kun taas Euroopassa koulut nimettiin alkuaikoina joko koulupäivän mukaan (esim. Pariisin keskiviikkokoulu) tai sitten nimeksi tuli *suomalainen kielikoulu*, nimitys, jota ruvettiin käyttämään erityisesti Saksassa. Myöhemmin *Suomi-koulu*-nimitys vakiintui, kun Suomessa sitä ruvettiin käyttämään ulkomailla suomen kielen täydentävää opetusta antavista kouluista. Edelleenkin *Suomi-koulut* ja *Suomalaiset koulut* (Suomen ulkomaan-koulut) eli ulkomailla toimivat ja suomalaisen opetussuunnitelman mukaisesti opettavat suomalaiset peruskoulut saatetaan sekoittaa toisiinsa.

Suomi-koulutoiminta on laajentunut viime vuosikymmenien aikana kaikkiin maanosiin, ja uusia kouluja perustetaan paikkoihin, jonne suomalaisia muuttaa. Suomi-koulut ovat yleensä melko pieniä. Keskimääräinen Suomi-koulun koko on noin 30 oppilasta, mutta on myös useita yli 100 oppilaan kouluja. Eniten Suomi-kouluissa on peruskouluikäisiä oppilaita (n. 44 %) ja leikki-ikäisiä (n. 40 %). Lukioikäisten osuus on pieni, sillä oppilaat lopettavat usein Suomi-koulun siinä vaiheessa, kun heidän asuinmaansa koulun koulupäivät pitenevät.

Suomi-koulujen toiminnassa oppilaiden vanhempien tai muiden huoltajien rooli on keskeinen. Lähes aina Suomi-koulun perustajina ovat aloitteelliset vanhemmat, joille on tärkeää lastensa suomen kielen ylläpitäminen ulkomailla asuttaessa. Kun kiinnostuneita on riittävän paljon, perustetaan koulua varten yhdistys tai liitytään sisarjärjestönä jo olemassa olevaan suomalaisyhdistykseen.

Vuodesta 1974 alkaen Suomi-kouluja ylläpitävät yhdistykset ovat voineet hakea valtionavustuksia opetuksen järjestämiseen. Valtionavustukset kuuluvat Suomen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaan. Valtionavustusten hakuprosessista on vuodesta 2009 alkaen huolehtinut Suomi-Seura ry Opetushallituksen valvonnassa¹. Opetushallituksen keskeinen tehtävä on opetussuunnitelman perusteiden kehittäminen. Edellä kuvatut Suomi-koulupäivät kokoavat Suomi-koulujen henkilökuntaa työstämään Opetushallituksen johdolla opetussuunnitelmallisia ja pedagogisia kysymyksiä. Pedagogiset ja opetuksen laatuun liittyvät muut kysymykset ovat keskeisiä myös Suomi-koulujen tuki ry:ssä, joka syntyi vuonna 2006 opetusministeriön aloitteesta.

1 Opetushallituksen päätös Suomi-koulujen valtionavustuksen myöntämis- ja avustuksen käyttämisperusteista 14.11.2001

2 Opetussuunnitelmasuositus ja Suomi-koulun opetussuunnitelma

Opetushallitus on antanut tämän opetussuunnitelmasuosituksen tukemaan Suomi-koulujen opetuksen tavoitteiden asettamista, sisältöjen valintaa sekä oppilaiden oppimisen arviointia yhdessä määriteltyjen periaatteiden mukaisesti. Suositus on syntynyt vastauksena Suomi-koulujen toiveisiin ja laadittu yhteistyössä koulujen, Suomi-koulujen tuki ry:n ja Suomi-Seuran kanssa. Suositus on laadittu Suomi-kouluissa 3–18-vuotiaille oppilaille annettavaa opetusta varten. Soveltuvin osin suositusta voidaan käyttää myös tätä nuorempien lasten sekä aikuisten opetuksessa. Tässä kuvatuissa opetuksen toteuttamisen suosituksissa on sovellettu Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita, Opetushallitus 104/011/2014.

Opetushallitus suosittaa, että Suomi-koulut laativat tätä suositusta hyödyntäen koulukohtaiset opetussuunnitelmat. Koulut voivat käyttää suositusta omiin toimintaedellytyksiinsä sovitettuna. Koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelmasuosituksessa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Koulukohtaisella opetussuunnitelmalla ohjataan koulun vuosisuunnitelman tai toimintasuunnitelman laadintaa ja toteuttamista. Opetussuunnitelma voi olla myös alueellinen tai maakohtainen, jolloin sen laatimisesta ja kehittämisestä vastaavat alueen tai maan Suomi-koulut yhteisesti. Suomi-koulun opetuksen järjestäjä, opettajat, oppilaat ja oppilaiden vanhemmat tai muut huoltajat osallistuvat koulun opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Tavoitteena on opetus, jossa otetaan aina huomioon lapsen etu.

Tässä suosituksessa on jokaisen luvun loppuun koottu luvussa käsitellyt keskeiset asiat tukemaan Suomi-koulun oman opetussuunnitelman laadintaa. Ensimmäisenä esitellään opetussuunnitelman kokonaisuus, jäljempänä kukin alakohta oman lukunsa lopussa.

Suomi-koulun oma opetussuunnitelma

- Opetushallitus suosittaa, että koulun oman opetussuunnitelman laadinnassa hyödynnetään tätä Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuosituksia.
- Opetussuunnitelman laatimisesta ja kehittämisestä vastaa Suomi-koulu:
 - siihen osallistuvat opetuksen järjestäjä, opettajat, oppilaat ja vanhemmat tai muut huoltajat
 - opetussuunnitelma voidaan laatia myös yhteisenä alueellisesti tai maakohtaisesti.
- Opetussuunnitelmassa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet ja erityispiirteet.
- Opetussuunnitelma ohjaa koulun vuosi- tai toimintasuunnitelman laadintaa ja toteuttamista.
- Koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan koulun keskeiset toimintaperiaatteet ja käytännöt, kuten
 - opetuksen tehtävä ja arvoperusta
 - kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet
 - toimintaympäristö ja paikalliset olosuhteet
 - opetusjärjestelyt
 - yhteistyö kotien kanssa
 - yhteistyö muiden tahojen kanssa
 - miten oppimista ohjataan
 - suomen kielen, kirjallisuuden ja oppimiskokonaisuuksien tavoitteet ja keskeiset sisällöt
 - miten oppimista ja osaamista arvioidaan ja siitä annetaan palautetta
 - miten opetusta ja muuta toimintaa arvioidaan.

3 Opetuksen tehtävä ja arvoperusta

Suomi-koulun tehtävänä on tukea ulkomailla asuvien lasten ja nuorten suomen kielen taitoa ja suomalaisen kirjallisuuden ja muun kulttuurin tuntemusta. Opetus on tarkoitettu niille lapsille ja nuorille, joiden vanhemmista ainakin toinen on suomalaistaustainen. Suomi-koulujen opetus on varsinaisen kouluopetuksen rinnalla annettavaa opetusta. Se sisältää suomen kielen opetusta sekä tutustumista monimuotoiseen suomalaiseen kulttuuriin, luontoon, maantuntemukseen, historiaan ja yhteiskuntaan. Päävastuu suomen kielen ylläpitämisestä ja kehittämisestä on kuitenkin perheellä.

Suomi-koulussa tavoitteena on erityisesti herättää ja ylläpitää oppilaan kiinnostus suomen kieleen. Kielitaitoa ylläpidetään ja kehitetään oppilaan ikä- ja taitotason mukaisesti. On tärkeää, että ryhmässä on tilaisuus keskinäiseen suomenkieliseen vuorovaikutukseen ja ilmaisiin eri muotoihin.

Suomi-kouluopetuksen arvoperustan lähtökohtana on, että oppilas vahvistaa monikielistä identiteettiään ja paikkaansa maailmassa sekä laajentaa ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan. Suomi-koulussa eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat oppilaat kohtaavat toisensa ja voivat samalla luoda monimuotoisia vuorovaikutussuhteita. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan toisiaan sekä erilaisia tapoja, mielipiteitä ja katsomuksia. Oppilaat nähdään yhdenvertaisina ja tasa-arvoisina. Suomi-koulun opettajan suhtautuminen kotien erilaisiin katsomuksiin ja kasvatusnäkemys on myös avointa ja kunnioittavaa. Opettajien ja vanhempien tai muiden huoltajien keskinäinen luottamus sekä yhteinen arvopohdinta ja toimintatavoista sopiminen on tärkeää, jotta yhteistyö onnistuu.

Suomi-koulun toimintakulttuurin ja opetuksen yhteisöllisyys ja kannustavuus luovat kasvualustan oppimisen ilolle ja halulle, uteliaisuudelle ja luovuudelle. Oppiessaan oppilas saa onnistumisen kokemuksia, jotka luovat pohjaa uuden oppimiselle ja terveen itsetunnon muodostumiselle. Välittävä ja arvostava vuorovaikutus rohkaisee oppilasta ilmaisemaan ja pohtimaan hänelle merkityksellisiä asioita.

Suomi-koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan

- opetuksen tehtävät, kuten
 - suomen kielen taidon kehittäminen
 - Suomen kirjallisuuteen, monimuotoiseen kulttuuriin, luontoon, maantuntemukseen, historiaan ja yhteiskuntaan tutustuttaminen
 - kulttuurisiteiden ylläpitäminen ja kehittäminen Suomeen
- opetuksen arvoperusta, kuten
 - monikielisen ja kulttuurisesti monimuotoisen identiteetin tukeminen
 - erilaisten tapojen, mielipiteiden ja katsomusten kunnioitus
 - yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
 - vuorovaikutuksellisuus ja yhteisöllisyys
 - kannustavuus ja oppimisen ilo
 - kodin ja koulun yhteistyön ja luottamuksen kehittäminen sekä koulun tavoitteiden yhteinen pohdinta.

4 Oppimiskäsitys

4.1 Oppimiskäsitys ja toiminta ajattelun ja oppimaan oppimisen edistämiseksi

Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositus perustuu oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija ja oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Opetellessaan uusia tietoja ja taitoja oppilas tottuu samalla asettamaan tavoitteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa vertaisryhmän, aikuisten ja eri yhteisöjen kanssa. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja.

Kielenoppimisprosessissa oppilas oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä tietojen ja taitojen oppimista edistäviä strategioita. Oppiminen pohjautuu aikaisempaan osaamiseen ja kokemuksiin. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystään opittavista asioista, häntä tuetaan liittämään opittava asia omiin aikaisempiin käsityksiinsä ja ymmärrykseensä. Kielen sekä muiden tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja vaatii usein myös pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan. Oppimisessa yhdistyvät monet eri osa-alueet, kuten toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa kielen osaamista. On tärkeää, että asiat, joiden parissa työskennellään, ovat oppilaalle merkityksellisiä ja yhteydessä hänen kokemusmaailmaansa.

Ajattelun ja oppimisen taidot muodostavat perustan muun osaamisen kehitymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilas hahmottaa itsensä oppijana ja on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten hän oppii hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Oppilaita rohkaistaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Heidä ohjataan näkemään asioita uusilla tavoilla, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta pohtimaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia ja kuuntelemaan toisten näkemyksiä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä

oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään hankkimaansa tietoa itsenäisesti ja vuorovai-
kutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja
johtopäätösten tekemiseen. Oppilailta tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä
olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen
edellyttää, että oppilaat voivat käyttää kuvittelukykyään ja oppivat näkemään
vaihtoehtoja ja yhdistelemään erilaisia näkökulmia. Tämä lisää oppilaiden mo-
tivaatiota käydä Suomi-koulua ja käyttää suomen kieltä opiskelussa.

Oppilaita tuetaan näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennak-
koluulottomasti. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut
toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät sekä oppimisen iloa että
edellytyksiä luovaan ajatteluun. Valmiudet eettiseen ja systeemiseen ajatteluun
kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuoro-
vaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.
Samalla kehittyvät myös oppilaiden valmiudet ymmärtää ja käyttää käsitteelli-
sempää kieltä.

Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen
sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään sekä arvioimaan
edistymistään. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja
kehittämään oppimisstrategioitaan.

Koska oppilas asettaa toiminnalleen tavoitteet suhteessa itsetuntoonsa ja minä-
kuvaansa, kannustava ja rohkaiseva ohjaus ja palaute oppimisen aikana tukevat
oppilaan myönteisen minäkuvan kehittymistä. Realistisen palautteen antaminen
ja saaminen ovat keskeinen osa oppimista tukevaa ja välittävää sekä avointa ja
rohkaisevaa vuorovaikutusta sekä yksilö- että ryhmätilanteissa.

Suomi-koulun oman opetussuunnitelman laadinnassa voidaan hyödyntää luvun
4.1 oppimiskäsitystä koskevaa tekstiä täydentämällä sitä paikallisilla näkökul-
milla.

Suomi-koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan

- oppimiskäsitys, johon koulun toiminta perustuu, kuten
 - oppilas on aktiivinen toimija
 - oppiminen on vuorovaikutuksellista ja tavoitteellista toimintaa
 - oppiminen kumuloituu, oppimisen perusta on aiemmin opitussa ja koetussa
 - oppiminen on monimuotoista ja myönteiset kokemukset ovat merkityksellisiä
 - opetuksen suunnittelun pohjana ovat oppilaille merkitykselliset asiat ja heidän kokemusmaailmansa
- koulun toiminta tavoitteellisen oppimisen tukemiseksi, kuten
 - tutkivan ja luovan työskentelyotteen kehittäminen
 - luottamuksen, toisten kuuntelun ja erilaisille ratkaisuille avoimuuden tukeminen
 - monipuolisuuden kehittäminen työskentelyssä
 - jokaisen oman oppimistavan tiedostaminen
 - kannustavan, rohkaisevan ja realistisen ohjauksen ja palautteen antaminen.

4.2 Kielikasvatus ja kielitietoinen koulu yhteisö

Oppilaan kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Suomi-koulun opetuksen lähtökohtana on kielten käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaan kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä. Oppilasta ohjataan tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia kielenoppimisstrategioita. Oppilasta tuetaan käyttämään eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena. Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin suomen kielen taitoaan rohkeasti. Oppilasta ohjataan myös lukemaan kielitaidolleen sopivaa kirjallisuutta.

Oppilasta ohjataan tiedostamaan oman kielellisen ja kulttuurisen identiteettinsä monikerroksisuus. Suomi-koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen, suomalainen ja globaali kulttuuri limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet ja katsomukset elävät rinnakkain. Oppiva yhteisö hyödyntää sekä suomalaista kulttuuriperintöä että omaa ja elinympäristön kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta. Se kehittää kulttuurienvälistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen Suomi-koulu ja sen yhteisön jäsen on monikielinen. Oppiva yhteisö keskustelee kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista, ymmärtää kielen keskeisen merkityksen oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Eri kielten käyttö rinnakkain Suomi-koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Oppilaita rohkaistaan ja kannustetaan käyttämään vähäistäkin suomen kielen taitoaan kaikissa yhteyksissä. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja kielen opettaja. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen.

Kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä oppilaan ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata häntä arvostamaan omaa äidinkieltään ja muita kieliä. Lähtökohtana on oppilas aktiivisena toimijana, jolloin oppilaan kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa.

Suomi-koulujen oppilaiden kielitaustat vaihtelevat. Osalla oppilaista suomen kieli on äidinkieli tai yksi äidinkielistä. Äidinkieli voidaan määritellä neljällä eri tavalla. Äidinkieleksi kutsutaan usein sitä kieltä, joka on opittu ensimmäiseksi. Tällöin kysymyksessä on lapsen ensimmäinen kieli, jolloin tätä kieltä määrittää ns. järjestyskriteeri. Äidinkieli voidaan määritellä myös sen mukaan, mitä kieltä henkilö osaa parhaiten, jolloin puhutaan taitokriteeristä. Määräkkriteeriksi kutsutaan sitä, kun äidinkieli määritellään eniten käytetyn kielen mukaan. Lisäksi identiteettikriteerillä määritellään kieli, josta henkilö pitää eniten ja jonka puhujien joukkoon hän tuntee kuuluvansa. Kieli on tärkeä sekä oman minuuden tiedostamisen että kieltä puhuvaan yhteisöön liittymisen kannalta. Kieli on voimavara sekä kielen käyttäjälle että ympäröivälle yhteiskunnalle. Jokainen kieli avaa oven myös kielen takana olevaan kulttuuriin.

Termillä ensikieli tarkoitetaan lapsen ensimmäiseksi oppimaa kieltä, joka on yleensä kielenoppijan äidinkieli. Kotikieli-termillä viitataan kieleen, jota kotona käytetään perheen kesken eniten. Kaksikielisyys on väljimpien määritelmien mukaan sitä, että kykenee tuottamaan tai ymmärtämään joitakin ilmauksia kahdella kielellä. Tiukimpien määritelmien mukaan kaksikielisenä voidaan pitää henkilöä, joka hallitsee kaksi kieltä syntyperäisen tavoin. Vaatimus kahden kielen yhtä hyvästä hallinnasta on keinotekoinen ja teoreettinen, koska syntymästään saakka kaksikielisetkin käyttävät eri kieltä eri tilanteissa, eri ihmisten kanssa ja eri tarkoituksiin. Kaksikielisyyteen liittyy olennaisesti mahdollisuus identifioitua molempiin kieliryhmiin.

Lähtökielellä tarkoitetaan kielenoppijan äidinkieltä ja kohdekielellä opeteltavaa kieltä. Toinen kieli tarkoittaa kieltä, jota omaksutaan kyseisen kieliyhteisön parissa. Vieras kieli tarkoittaa puolestaan kieltä, jota opitaan kyseisen kieliyhteisön

ulkopuolella. Koodinvaihto tarkoittaa kahden kielen tietoista käyttöä saman keskustelun aikana. Se on luonteva osa monikielisen ihmisen vuorovaikutusta. Koodinvaihto voi tapahtua siten, että yksittäiset sanat tai irralliset lausumat tuotetaan eri kielellä kuin muu kommunikaatio. Lisäksi vaihdos kielestä toiseen voi tapahtua lauseen tai virkkeen rajalla.

Monikielisyys on taito, jonka useita kieliä puhuvat vanhemmat voivat lapselleen antaa. Kasvuympäristö määrittää, minkä kielten puhuja lapsesta lopulta kehittyy. Vaikka lapsi kasvaa syntymästään saakka kaksi- tai monikielisessä ympäristössä, on näillä kielillä yleensä erilainen asema lapsen maailmassa. Yhdestä kielestä muodostuu helposti hallitseva kieli, jota osataan paremmin kuin ei-hallitsevaa kieltä. Kielen oppimiseen vaikuttaa ratkaisevasti, kuinka paljon lapsi kuulee kyseistä kieltä.

Lapsi kykenee omaksumaan useampia kuin yhden kielen. Kaksi- ja monikielisten ajattelun on myös todettu olevan luovempaa, joustavampaa ja oivaltavampaa kuin yksikielisten. Kaksi- ja monikielisten on myös keskimäärin helpompi oppia vieraita kieliä kuin yksikielisten. On myös todettu, että kaikki kielelliset virikkeet kehittävät lapsen yleistä kielikykyä.

Kaksi- ja monikieliseksi kasvamisessa hyvin merkittävä rooli on kodilla. Koska Suomi-kouluissa kielen oppimiseen käytetty aika on hyvin rajallinen, Suomi-koulun on tärkeää tehdä läheistä yhteistyötä oppilaiden perheiden kanssa. Opettaja voi antaa opastusta perheille, miten ne voivat omalta osaltaan edistää lapsen kielitaidon kehittymistä. Suomi-koulu voi järjestää vanhempien tai muiden huoltajien yhteisiä tapaamisia, joissa perheoppimisen mahdollisuuksia ja muotoja pohditaan. Samalla perheitä autetaan tunnistamaan enemmistökielen vaikutus ensikielen kehitykseen.

4.3 Monikielisyyden tukeminen

Monikielisten lasten ja nuorten kielenoppimisessa on paljon samaa kuin ensikielen omaksumisessa. Kommunikointi ja vuorovaikutus voi onnistua hyvinkin, vaikka tuottamistaidoissa tai kielitaidon tarkkuudessa olisi puutteita. Kielen omaksumisen kannalta vanhemman vuorovaikutuksellinen herkkyys on tärkeässä asemassa: kyky tunnistaa lapsen toimintaa ja toiminnan taustalla olevia motiiveja ja tunnetiloja sekä kyky pukea niitä sanoiksi lapsen näkökulmaa korostavalla tavalla edistävät lapsen kielenoppimista.

Myös toisen kielen oppimisessa aikuisen vuorovaikutuksellinen herkkyys ja läsnäolo puhetilanteessa ovat merkityksellisiä lapsen tai nuoren kielenoppi-

misen kannalta. Yhteisten huomionkohteiden ja käynnissä olevien tai tulevien toimintojen sanallistaminen on aikuisen luonteva keino tuoda kieltä vuorovai-
kutukseen ja tätä kautta tarjota resursseja ja tukea kielenoppimiseen. Aikuinen
voi myös ottaa vastaan lapsen toisella kielellä esittämiä ilmauksia sanallistamalla
niitä suomeksi.

Kielenoppimisen eteneminen on dynaamista ja siinä on yksilökohtaista vaihte-
lua. Kuitenkin kielenomaksumisessa on myös yleisiä, kaikille yhteisiä kehityslin-
joja. Kielenkehitykseen kuuluvat tyypillisesti virheet, jotka eivät välttämättä joh-
du muista osattavista tai opittavista kielistä, vaan ovat oppijan keino tunnistaa,
testata ja ottaa käyttöön kielellistä ainesta. Kehittyvää kielisysteemiä muokataan
ja korjataan kieliympäristön palautteen perusteella.

Jotta kielenoppiminen edistyy, tarvitaan kielen sujuvuuden, kompleksisuuden
ja tarkkuuden kehittymistä. Nämä kielitaidon kolme aspektia eivät aina kehity
samaa tahtiin. Opetuksen avulla tulisikin huolehtia, että nämä kielitaidon pe-
rustekijät kehittyvät rinnakkain.

Sujuvuutta voidaan tarkastella kahdelta kannalta: kielen käyttäjän itse kokemana
tuottamisen ja ymmärtämisen vaivattomuutena tai puhekumppanin havaitsemana
sujuvuutena. Lapset ja nuoret saavuttavat puhumisessa ns. pintasujuvuuden melko
nopeasti. He pystyvät puhumaan arkisista, itselleen tutuista aiheista sujuvasti ja
vaivattoman kuuloisesti, mutta käsitteellisen kielen kehittyminen vie huomattavas-
ti enemmän aikaa, yleensä useita vuosia. Käsitteellisen kielen kehittyminen edel-
lyttää kielenkäyttöä jokapäiväisiä arkitilanteita monipuolisemmissa yhteyksissä,
nimenomaan kielitaidon kompleksisuuden harjaannuttamista.

Kompleksisuus voi viitata rakenteelliseen monimutkaisuuteen, mutta laajemman
näkökulman mukaan kompleksisuus on pikemminkin kielen varioivuutta ja
taidon monipuolisuutta. Monipuolisuutta tarvitaan, jotta kielenkäyttäjä selviää
erilaisista kielenkäyttötilanteista tilanteen- ja tarkoituksenmukaisesti.

Tarkkuus määritellään yleensä virheettömyydeksi. Tarkkuus ei kuitenkaan liity
pelkästään kielen rakenteiden hallintaan ja virheettömyyteen, vaan sillä voidaan
tarkoittaa myös sitä, että ilmaukset sopivat kulloiseenkin kielenkäyttötilantee-
seen. Kielenoppijan kielitaidon sujuvuus kehittyy usein nopeammin kuin tark-
kuus. Kehitys saattaa näyttää nopealta, mutta arkipäivän kielelle on kuitenkin
ominaista niukka kompleksisuus ja varioivuus.

Kieliympäristö vaikuttaa etenkin tuottamistaitoihin (puhuminen ja kirjoittami-
nen) siten, että se kieli, jota ympäristössä eniten kuulee, muodostuu yleensä ak-
tiiviseksi käyttökieleksi. Monikielinen oppilas voi ymmärtää paljonkin suomea,

mutta ei välttämättä aina puhu tai kirjoita sitä. Tällainen reseptiivinen monikielisyys tulee tunnistaa ja tunnustaa opetuksessa myös kielitaidoksi, osaksi oppilaan monikielisiä resursseja. Opetuksen keskeisenä tavoitteena ja haasteena on tällöin etenkin tuottamistaitojen tukeminen ja vahvistaminen yhdessä kodin kanssa.

Useamman kielen käytön on todettu lisäävän lasten kielellistä tietoisuutta eli herkkyyttä havaita kielen ilmiöitä ja tarkastella kieltä. Kielitietoisuus puolestaan tukee kielten oppimista. Monikieliset lapset selviytyvät yksikielisiä paremmin myös valikoivaa tarkkaavaisuutta vaativissa tehtävissä.

Suomi-koulun oman opetussuunnitelman laadinnassa voidaan hyödyntää lukujen 4.2 ja 4.3 tekstejä täydentämällä niitä paikallisilla näkökulmilla.

Suomi-koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan

- koulun kielikasvatuksen pohjana olevat lähtökohdat, kuten
 - kielitietoisuuden ja monikielisen kompetenssin kehittäminen
 - luottamuksen vahvistaminen oppilaiden kielenoppimiskykyyn
 - kielellisen ja kulttuurisen monikerroksisuuden tiedostaminen
 - suomalaisen kulttuuriperinnön ja asuinympäristön kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden arvostaminen
 - kulttuurienvälisen ymmärryksen ja kunnioituksen kehittäminen
 - äidinkielen ja muiden kielten arvostaminen
 - rohkaiseminen ja kannustaminen suomen kielen käyttöön kaikissa yhteyksissä kielitaidon tasosta riippumatta
- koulun toiminta monikielisyyden tukemiseksi, kuten
 - eri kielten käyttäminen rinnakkain ja niiden havainnoinnin kehittäminen
 - aikuisten herkkyyden oppilaiden kielen kehittymiselle, kaikkien toiminta kielellisenä mallina
 - oppilaiden erilaisen kielitaidon tunnistaminen ja kehittymisen tukeminen
 - toimintojen ja havaintojen sanallistaminen (verbalisoiminen) suomeksi oppilaiden sanavaraston rikastuttamiseksi.

5 Suomi-koulujen toimintaympäristö

5.1 Toimintakulttuuri

Koulun toimintakulttuurilla tarkoitetaan sekä yhteisesti määriteltyjä tavoitteita että sellaisia kirjoittamattomia tapoja, jotka ovat muodostuneet ja muotoutuvat työssä. Suomi-koulun toimintakulttuuri muodostuu paikallisen toimintaympäristön mukaisesti koulun tavoitteista, opetus- ja toimintasuunnitelmasta sekä työn tuntikohtaisesta suunnittelusta ja työtavoista. Koulun toimintakulttuuriin vaikuttavat merkittävästi myös koulun johtaminen ja työskentelyn avoin ja keskusteleva ilmapiiri.

Toimintakulttuurin tavoitteena on tukea koulun yhteisten arvojen ja tavoitteiden toteutumista oppilaiden oppimisessa, kehitymisessä ja kasvussa sekä koko yhteisön työskentelyssä ja yhteistyössä. Kannustavuus, oppilaiden oman aktiivisuuden tukeminen sekä heidän maailmansa lähtökohdista rakennettu oppiminen ovat osa Suomi-koulun toimintakulttuuria.

Suomi-koulut toimivat vaihtelevissa toimintaympäristöissä. Toimintakulttuurille on keskeistä joustavuus ja sopeutuminen muuttuviin olosuhteisiin, kuten oppilaiden määrään ja erilaisiin ikä- ja kielitaitoryhmiin, toimintaedellytyksiin, tilankäyttömahdollisuuksiin, yhteisöltä saatavaan tukeen, taloudellisiin resursseihin ja opettajien saatavuuteen ja heidän taustakoulutukseensa. Opettajia myös kannustetaan täydentämään ja päivittämään osaamistaan ja koulutustaan eri tavoin.

Suomi-koulu toimii suomen- ja monikielisessä sekä kulttuurisesti monimuotoisessa ympäristössä. Näin kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden ymmärtäminen ja arvostaminen on luonnollinen osa Suomi-koulun toimintakulttuuria. Kaikessa toiminnassa näkyy pyrkimys tarjota oppilaille mahdollisuus kielitaidon ja suomalaisen kulttuurin tuntemuksen kehittymiseen heidän omista lähtökohdistaan. Globaali kulttuurinen ja kielellinen monimuotoisuus sekä suomalaisuus ovat vuorovaikutuksessa Suomi-koulun toimintakulttuurissa. On huomioitava, että myös Suomi on ollut ja on yhä enemmän monikielinen ja suomalainen kulttuuri on yhä monimuotoisempi.

Yhteisöllisyys tukee koulujen toimintakulttuurin toteuttamista. Ilman kotien tukea koulujen toiminta olisi mahdotonta. Suomenkielinen yhteisö tukee monin tavoin koulujen työtä, ja koulun toiminta tarjoaa omalta osaltaan suomenkielille yhteisölle yhteisiä tilaisuuksia ja mahdollisuuksia pitää yhteyttä keskenään.

Suomi-koulussa pyritään siihen, että oppilaille ja vanhemmille tai muille huoltajille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia olla mukana suunnittelemassa opetuksen sisältöjä ja toimintamuotoja avoimessa ja keskusteleavassa ilmapiirissä.

5.2 Oppimisympäristö ja työtavat

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan Suomi-koulussa koulun käytössä olevia tiloja ja niitä erilaisia paikkoja, joita koulun opetuksessa ja oppimisessa hyödynnetään. Retket, tutustumiskäynnit ja muu koulutilojen ulkopuolella tapahtuva toiminta antavat mahdollisuuden laajentaa ja monipuolistaa oppimisen ympäristöä. Oppimisympäristö käsittää myös erilaisia yhteisöjä, joiden kanssa toimiminen on merkityksellistä koulun opetuksessa ja oppilaiden oppimisessa.

Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti mahdollisimman monipuolisen kokonaisuuden, jossa erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet, yhteisöllinen toimintakulttuuri sekä tietojen ja taitojen oppiminen ovat mahdollisia. Oppimisympäristöjen valinnassa ja kehittämisessä noudatetaan Suomi-koulun tavoitteita ja huomioidaan kestävä kehitys.

Suomi-koulussa yhteys Suomen kieleen ja kulttuuriin sekä luontoon korostuu oppimisympäristön valinnoissa ja kehittämisessä. Oppilaat voivat osallistua oppimisympäristön rakentamiseen tuomalla – vanhempien kanssa sovittavalla tavalla – kouluun omia suomalaisuuteen ja suomen kieleen liittyviä esineitään, kuviaan ja musiikkiaan. Myös suomalainen luonto ja maisema voidaan tuoda esille opetustilassa esimerkiksi kuvina. Suomalaisuuteen liittyvät juhlat ja tilaisuudet rikastavat osaltaan Suomi-koulun oppimisympäristöä. Niistä rakennetaan mahdollisuuksien mukaan kokonaisuuksia, jotka tukevat suomalaisuutta ruokaa, lauluja ja leikkejä myöten.

Suomi-koulun oppimisympäristön rakentamisessa vanhemmilla on erityinen rooli. He ovat usein se päivittäinen ja pysyvä kontakti suomen kieleen, joka mahdollistaa kielen harjoittamisen autenttisissa tilanteissa. Heidän taustansa, suku, tarinat, tavarat, muistot ja mieltymykset ovat merkittäviä suomalaisen kieli- ja kulttuuritaidon rakennusaineksia. Myös yhteydenpito isovanhempiin, muihin sukulaisiin ja ystäviin voi olla tärkeä tapa pitää yllä autenttista suomenkielistä viestintää, jossa vähäinkin yhteinen kieli voi olla suuren ilon lähteenä.

Opetuksessa voidaan hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa (TVT), jolloin mahdollistuu erilaisten viestintäkanavien käyttö. Tällöin suomen kieltä voidaan kuulla ja käyttää interaktiivisesti sekä hyödyntää kirjastoja, museoiden sekä

erilaisten kuva- ja maisemagallerioiden tarjontaa. TVT tarjoaa myös erilaisia keinoja luoda esimerkiksi osaamisportfolioita (<http://kielisalkku.edu.fi/fi>). TVT:n hyödyntäminen edellyttää Suomi-koulujen opettajien sekä teknologiaan liittyvän että pedagogisen osaamisen jatkuvaa vahvistamista.

Oppimisympäristöjen valinnassa otetaan huomioon yhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi, jolloin toteutuvat myös hyvä työrauha ja kiireetön ilmapiiri. Oppilaan aktiivisuutta, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, tasa-arvoa ja oppimaan oppimisen taitoja tuetaan monipuolisilla ja monimuotoisilla oppimisympäristöillä. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Oppilaat saavat tutkia, kokeilla, leikkiä, liikkua, ihmetellä ja aistia ja heitä rohkaistaan aktiivisuuteen ja luovuuteen. Ilmapiiriltään avoimet ja luotamukselliset oppimisympäristöt herättävät oppilaissa halun ilmaista itseään ja monimuotoinen tekeminen tulee näkyväksi oppimisympäristöissä.

Suomi-koulun opetussuunnitelmassa kuvataan

- koulun toimintakulttuurin tavoitteet yhteisten arvojen ja tavoitteiden toteutumiseksi, kuten
 - kannustavuus ja oppilaiden aktiivisuuden tukeminen
 - kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden arvostaminen
 - suomen kielen ja kulttuurin arvostaminen
 - joustavuus ja sopeutuvuus
 - opettajien kannustaminen täydentämään osaamistaan ja koulutustaan
 - yhteisöllisyys
- koulun oppimisympäristö ja työtavat, kuten
 - tilat, muut oppimisympäristöt ja yhteisöt, joiden kanssa toimitaan
 - suomen kieleen ja suomalaisuuteen liittyvät elementit oppimisympäristössä
 - vanhempien ja muiden oppilaalle läheisten ihmisten osallisuus oppimisympäristön rakentumisessa
 - tieto- ja viestintäteknologian käytön mahdollisuudet
 - miten hyvää oppimis- ja työskentelyilmapiiriä edistetään.

6 Opetuksen järjestäminen

6.1 Opetuksen järjestäjä

Suomi-koulun opetuksen järjestäjänä on yleensä Suomi-koulua varten perustettu yhdistys. Tavallisimmin oppilaiden vanhemmat tai muut huoltajat kuuluvat yhdistykseen ja vastaavat yhdistyksen toiminnasta. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset voimavarat ja tarpeet.

6.2 Opetuksen kohderyhmät

Suomi-koulujen oppilaiden perheiden kielelliset ja kulttuuriset taustat ovat usein hyvin erilaisia. Suomi-koulujen opetuksen järjestämistä ohjaavat koulun oppilaiden kielitaustat, kielitaidon taso ja ikäryhmät. Kukin Suomi-koulu jakaa oppilaat tarkoituksenmukaisiin ryhmiin.

Tässä opetussuunnitelmasuosituksessa käytetään seuraavia ikäryhmiä:

- 3–5-vuotiaat
- 6–8-vuotiaat
- 9–12-vuotiaat
- 13–18-vuotiaat.

Suomi-kouluissa on yleensä enemmän oppilaina pieniä lapsia kuin teini-ikäisiä. Tämän takia isompien oppilaiden ikäjakauma on suurempi kuin pienempien oppilaiden. Tarkempi jako opetusryhmiä muodostettaessa mahdollistaa eri menetelmien käytön ja sisältöjen valinnan. Monissa maissa lapset aloittavat koulun 6-vuotiaana, minkä vuoksi 6–8-vuotiaiden ryhmässä voidaan siirtyä kirjoitettuun kieleen tutustumiseen. 13–18-vuotiaiden yhdistäviä tekijöitä ovat muun muassa kiinnostus nuorisokulttuuriin ja vähitellen konkretisoituvat tulevaisuudensuunnitelmat.

Suomi-koulun oppilaiden suomen kielen taitotasot saattavat olla hyvin erilaisia sen mukaan, miten paljon he kuulevat ja käyttävät kasvuympäristössään suomea. Perhetilanne ja vanhempien äidinkieli vaikuttavat oleellisesti oppilaiden suomen kielen taitoon. Kielten keskinäiset suhteet perheessä ovat vaihtelevia. Vanhempien kielitaustan ja mahdollisten asumispaikan vaihdosten ansiosta lapsista voi kasvaa kaksi-, kolme- tai jopa nelikielisiä.

Tässä opetussuunnitelmasuosituksessa kielitaidon tasot on jaoteltu alkavaan, kehittyvään ja itsenäiseen kielitaitoon².

Alkava kielitaito	• asioiden ja esineiden nimeämistä • helppojen ilmaisujen ja fraasien osaamista • suppeaa viestintää kaikkein tutuimmissa tilanteissa • suppea sanasto • horjuntaa tutuissakin sanoissa ja rakenteissa
Kehittyvä kielitaito	• lyhyt kerronta ja kuvailu • kasvokkaisen vuorovaikutuksen perustarpeet • arkisanaston melko hyvä hallinta • yleisimpien sanojen ja rakenteiden melko hyvä hallinta
Itsenäinen kielitaito	• monipuoliset ilmaisukeinot asioiden kuvailussa ja vertailussa • selviytyminen monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa • puutteet sanastossa eivät vaikeuta asioiden ilmaisua • kielen ja oikeinkirjoituksen melko hyvä hallinta

6.3 Opetuksen laajuus ja kesto

Suomi-koulujen opetuksen määrä vaihtelee maittain ja kouluittain. Tunnit pidetään joko asuinmaan kouluopetuksen päätyttyä tai viikonloppuisin. Suomi-koulussa oppilas aloittaa tavallisesti 3–4-vuotiaana ja voi saada suomen opetusta 18 ikävuoteen saakka. Lisäksi kouluissa saattaa olla tenavaryhmiä (alle 3-vuotiaiden ryhmiä) ja aikuisopiskelijaryhmiä. Opetusta Suomi-kouluissa annetaan keskimäärin kaksi viikkotuntia. Lähiopetuksen lisäksi hyödynnetään ikäkausien ja mahdollisuuksien mukaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa.

6.4 Oppilaiden osallisuus

Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas sellaisena kuin hän on. Oppilasta kuunnellaan ja arvostetaan. Suomi-koululle on tärkeää, että oppilas kokee olevansa osallinen kouluyhteisössään yhdessä toisten kanssa. Oppilaiden näkemykset ovat tärkeä voimavara koulun toiminnan suunnittelussa ja ohjaamisessa. Oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omia ajatuksiaan, toiveitaan ja tarpeitaan. Ne antavat pohjaa yhteiselle ideoinnille ja käytännön toiminnan suuntaamiselle lähelle oppilaiden omaa maailmaa ja elämänpiiriä.

2 Näillä tasoilla viitataan Eurooppalaisen viitekehysten (2003) taitotasoihin.

6.5 Yhteistyö kotien kanssa

Kodin ja Suomi-koulun yhteistyö on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Vanhemmat ja muut huoltajat osallistuvat koulun toiminnan arviointiin ja kehittämiseen sekä huolehtivat monista koulutyöhön liittyvistä käytännön asioista. Suomi-koulun tuntimäärät ovat pienet, joten koti on merkittävin tekijä oppilaan kielitaidon kehittämisessä. Kotona saa perustan myös myönteiselle suhteelle suomen kieleen ja kulttuuriin. Vanhemmat ja opettajat ovat tasavertaisia siten, että molempien osapuolien kokemuksia, näkemyksiä ja asiantuntemusta kuullaan ja käytetään oppilaiden kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin parhaaksi. Kotien ja opettajien välinen avoin ja tiivis tiedonkulku edistää keskinäistä luottamusta, motivoi ja auttaa sekä oppilaita että opettajia koulutyössä.

6.6 Yhteistyö asuinmaan koulujen kanssa

Suomen kielen oppimista voidaan tukea tekemällä yhteistyötä asuinmaan paikallisten koulujen kanssa. Koulujen väliset yhteiset tapahtumat lisäävät ymmärrystä eri kulttuureja kohtaan ja tuovat Suomea ja Suomi-koulua esille asuinmaassa. Mikäli oppilaalla on mahdollisuus kertoa Suomesta asuinmaan koulussa omalle luokalleen, voidaan Suomi-koulussa mieltä, mitkä asiat olisivat luokkatovereista kiinnostavia. Suomi-koulussa voidaan puolestaan käsitellä joitakin samoja oppiainekohtaisia teemoja suomen kielellä kuin oppilaiden asuinmaan koulussa.

Yksi yhteistyön muoto on myös osallistumismerkinnän tai arvosanan saaminen Suomi-koulussa opiskelusta asuinmaan koulun todistukseen. Osallistumismerkinnän saaminen voi edellyttää, että Suomi-koulun opettaja tai oppilaan vanhemmat tai muut huoltajat keskustelevat asiasta oppilaan asuinmaan koulun rehtorin kanssa ja osoittavat, että oppilas osallistuu säännöllisesti Suomi-koulun opetukseen. Joissakin tapauksissa arvosanan antamisen edellytyksenä on ollut, että suomen kieli on saanut asuinmaan koulussa virallistetun oman äidinkielen aseman.

6.7 Yhteistyö muiden tahojen kanssa

Suomi-koulut tekevät yhteistyötä myös muiden Suomi-koulujen sekä Suomessa sijaitsevien koulujen kanssa. Samoin yhteistyötä voi olla paikallisten lähtökohtien mukaisesti toimintamaan tai paikallisten suomalaisten seurakuntien, suurlähetystöjen, Suomen-instituuttien, suomen opetusta tarjoavien yliopistojen, suomalaisten yritysten ja yhteisöjen sekä paikallisten ystävyysseurojen kanssa. Suomessa yhteistyötahoja voivat olla muun muassa Suomi-koulujen tuki ry. ja Suomi-Seura ry., Opetushallitus, Kesälukioseura sekä kotiperuskoulu ja muut etäopetusta tarjoavat tahot.

Suomi-koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan

- opetuksen järjestäjä, esimerkiksi yhdistys
- mahdollisesti koulun historia ja paikalliset voimavarat
- koulun opetusryhmien muodostamisen periaatteet esimerkiksi iän ja kielitaidon mukaan
- opetuksen laajuus ja kesto
- koulun toimintatavat niiden oppilaiden kohdalla, jotka eivät kuulu valtionavustuksen piiriin, esimerkiksi alle 3-vuotiaat ja aikuisopiskelijat
- miten oppilaiden osallisuutta tuetaan
- miten vanhempien ja opettajien keskinäistä yhteistyötä tehdään
- miten asuinmaan koulujen kanssa mahdollisesti tehdään yhteistyötä
- miten koulun yhteistyökumppanien kanssa toimitaan.

7 Oppilaan tukeminen ja ohjaus

7.1 Opetuksen eriyttäminen

Suomi-koulun oppilaat eroavat toisistaan kielitaidon tason lisäksi myös oppimis- ja opiskeluvalmiuksiltaan, kiinnostuksen kohteiltaan ja motivaatioiltaan sekä oppimistarpeiltaan. Suomi-koulun opetus pyritään järjestämään niin, että nämä oppilaiden väliset erot otetaan huomioon. Esimerkiksi eri-ikäiset ja kielitaidoltaan eritasoiset oppilaat pyritään jakamaan omiksi ryhmikseen. Oppilaiden erilaiset oppimistarpeet voidaan ottaa huomioon eriyttämällä opetusta. Eriyttäminen on erityisen tärkeää pienissä Suomi-kouluissa, joissa erilaisen kielitaidon omaaville oppilaille ei voida muodostaa omia ryhmiä.

Suomi-koulun opetusta kehitetään tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti yhtenäisenä kokonaisuutena ja jatkumona, jossa eri ikä- ja taitotasolta voidaan edetä joustavasti toiselle. Siten oppilaat saavat myös mahdollisuuksia oppia toisiltaan, tukea toisiaan ja toimia kielenkäytön mallina toisilleen. Tärkeässä asemassa on opettajan antama vuorovaikutuksellinen tuki, jonka avulla oppija suoriutuu myös sellaisista tehtävistä, jotka voisivat itsenäisesti olla mahdottomia suorittaa.

Jotta suomen kielen oppimistapahtuma olisi toimiva, sen suunnittelu edellyttää hyvää oppilaantuntemusta. Niinpä on tarpeen selvittää mm. oppilaiden opiskelutottumukset, asenteet suomen kieltä kohtaan sekä käsitykset suomen kielen taidon tärkeydestä ja vaikeudesta sekä oppilaiden lähtötaso eri kielitaidon osa-alueiden osalta. Tämän pohjatiedon varassa opettaja voi tarpeen mukaan eriyttää muun muassa opetukseen käytettävää aikaa, oppiaineksen syvyyttä tai laajuutta, menetelmiä, työtapoja tai materiaaleja. Eriyttäminen tarkoittaa käytännössä ennen kaikkea sisältöjen valintaa sekä tarkoituksenmukaisia opetusjärjestelyitä. On tärkeää, että sekä tukea tarvitsevat että hyvin edistyneet oppilaat saavat oman taitotasonsa mukaisia ja sopivan haastavia tehtäviä. Myös mahdolliset oppimisvaikeudet olisi tärkeä selvittää, jotta tuen tarve voidaan ottaa huomioon.

7.2 Ohjaus

Ohjauksella tarkoitetaan Suomi-koulussa jatkuvaa, vuorovaikutteista ja tavoitteellista toimintaa oppilaan oppimisen ja kehityksen tueksi. Ohjaus on osa kaikkien koulussa ja sen erilaisissa oppimisympäristöissä työskentelevien yhteistä työtä. Koulun toimintakulttuuri ja yhteistyö kotien kanssa tukevat ohjauksen järjestämistä.

Ohjauksella edistetään oppilaan opiskeluvälmiuksien ja itsetuntemuksen kehittymistä sekä tarjotaan tietoa opintoihin liittyvissä kysymyksissä. Ohjauksessa oppilaalla on aktiivinen rooli. Häntä ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja toimintaansa ryhmässä.

7.2.1 Suomeen muuttavien oppilaiden ohjaus

Osa Suomi-koulun oppilaista muuttaa myöhemmin Suomeen. Suomeen mahdollisesti myöhemmin muuttavia oppilaita kannustetaan tutustumaan Suomen koulutusjärjestelmän mukaisiin oppimistavoitteisiin ja koulukulttuuriin. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen on hyvä tiedottaa kotiperuskoulun tai muiden etäopetustahojen tarjoamista opiskelumahdollisuuksista sekä koulutusjärjestelmän mahdollisuuksista Suomessa, kuten kaksikielisestä opetuksesta ja lukio-koulutukseen valmistavasta koulutuksesta, vieraan kielen ylläpito-opetuksesta ja yleisistä kielitutkinnoista. Suomi-koulun opettaja voi vanhempien tai muiden huoltajien sitä toivoessa olla yhteydessä oppilaan tulevaan kouluun Suomessa ja mahdollisesti antaa sanallisen arvion oppilaan suomen kielen taidosta.

7.2.2 Ohjaus tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen ja verkko-oppimiseen

Suomi-kouluissa pyritään mahdollisuuksien mukaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa. Oppilaita ohjataan laadukkaiden suomenkielisten verkkosivustojen käyttöön ja verkossa olevan tiedon kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita kannustetaan myös omaehtoiseen opiskeluun suomen kielen verkkomateriaalien avulla. Oppilaiden kanssa pohditaan, kuinka sosiaalisessa mediassa tulee käyttäytyä ja mitä seurauksia asiattomalla ja varomattomalla käyttäytymisellä voi olla.

7.2.3 Ohjaus elinikäiseen suomen kielen taidon kehittämiseen

Oppilaita kannustetaan sosiaaliseen kanssakäymiseen suomenkielisten ikätovereiden kanssa, ja kotien kanssa keskustellaan vertaisryhmien merkityksestä lapselle ja nuorelle. Kanssakäyminen suomalaisyhteisöjen kanssa korostuu erityisesti silloin, jos oppilas lopettaa Suomi-koulussa käymisen. Oppilaita ohjataan myös seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia Suomessa verkon, television sekä sanoma- ja aikakauslehtien avulla. Lisäksi oppilaita opastetaan lukemaan kullekin ikätasolle sopivaa suomenkielistä kauno- ja tietokirjallisuutta.

Suomi-koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan

- koulun käytänteet opetuksen eriyttämisestä, kuten
 - opetuksen ja toiminnan suunnittelu eri-ikäisten ja kielitaidoltaan erilaisten oppilaiden tukemiseksi
 - miten erilaisten oppilaiden keskinäistä vuorovaikutuksellista tukea hyödynnetään
 - miten tuetaan sekä edistyneitä että tukea tarvitsevia oppilaita
- ohjauksen käytänteet, kuten
 - miten Suomeen muuttavia oppilaita ohjataan
 - miten ohjataan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön suomen kielen opinnoissa
 - miten oppilaita ohjataan käyttämään itsenäisesti suomenkielistä kirjallisuutta, mediaa ja muita aineistoja
 - miten oppilaita ohjataan toimintaan suomenkielisten ikätovereiden kanssa.

8 Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Suomi-kouluissa oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä suomen kielen avulla. Opetuksen tavoitteet ja sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa suomen kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun suomalaiseen kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosille ja eri opetusryhmille.

8.1 Suomen kieli

8.1.1 Suomen kielen opetuksen yleiset tavoitteet

Suomi-koulun opetuksen tavoitteena on tukea suomalaistaustaisten lasten ja nuorten suomen kielen taitoa ja aktiivista monikielisyttä sekä herättää heidän kiinnostuksensa suomen kielen taidon elinikäiseen kehittämiseen. Opetus tukee ja rohkaisee oppilasta käyttämään suomen kieltä monipuolisesti sekä kotona että mahdollisuuksien mukaan myös paikallisen koulun toiminnassa. Suomi-koulussa hyödynnetään oppilaan mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Suomi-koulun opetuksessa oppilaan omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä oppittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä.

Opetuksen tehtävänä on tukea suomen kielen käyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa hyödyntäen myös tietotekniikkaa, internetiä ja sosiaalista mediaa. Oppilasta kannustetaan kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Ilmaus- ja sanavarantoa laajennetaan systemaattisesti kattamaan elämän eri osa-alueita. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja yhteistyössä kotien kanssa. Oppilasta tuetaan omaksumaan lukemisen ja kirjoittamisen taito sekä tutustumaan ikätasoaan ja kielitaidon tasoaan vastaavaan lasten- ja nuortenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa suomen kielen avulla sekä tiedostamaan suomen kielen merkitys ja luomaan positiivinen suhde siihen.

Suomi-koulujen opetuksen tavoitteena on kehittää ja vahvistaa oppilaan monilukutaitoa, jolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkinnan, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Se luo perustan kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle ja kyvylle hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito laaja-alaisena osaamisena auttaa oppilaita hahmottamaan, jäsentämään ja ymmär-

tämään erilaisia kulttuurisia viestinnän muotoja ja ympäristöjä sekä rakentamaan omaa identiteettiään niitä käyttämällä. Monilukutaito pohjautuu laajaan tekstikäsitteeseen, jonka mukaan tekstit voivat olla muun muassa kirjoitettuja, puhuttuja, äänellisiä, kuvallisia, kinesteettisiä, painettuja, analogisia tai digitaalisia. Tietoa voidaan tuottaa ja esittää sanallisten, kuvallisten, numeeristen tai muiden symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla. Monilukutaito tähtää kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon. Näin monilukutaito yhdistyy kiinteästi ajattelu- ja tiedonhallintataitoihin erilaisissa oppimisympäristöissä ja -tilanteissa.

Monilukutaito on osa eri oppimiskokonaisuuksien opiskelua. Oppilasta ohjataan ymmärtämään ja hallitsemaan eri teemoille tyypillisiä tapoja käsitteellistää ja ilmaista asioita. Oppilaat saavat valmiuksia välittää hankkimaansa tietoa, etsiä ratkaisuja ongelmiin ja tuottaa uutta tietoa monessa eri muodossa ja eri välinein. Opetus mahdollistaa oppilaan viestintätaitojen kehittymisen monimediaisissa ja teknologisesti tuetuissa oppimisympäristöissä myös internetiä ja sosiaalista mediaa hyväksi käyttäen. Opetus mahdollistaa erilaisten tekstien tulkinnan, käyttämisen ja tuottamisen sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä tekstejä niin, että oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä. Monilukutaidon opetuksessa korostuu vuorovaikutus ja toiminnallisuus eli se, miten erilaisissa kielenkäyttötilanteissa toimitaan ja mihin kieltä käytetään.

8.1.2 Suomen kielen lähtötason kartoitus

Suomi-koulujen oppilasryhmät ovat taustoiltaan heterogeenisiä: oppilaiden suomen kielen taidon lähtötaso vaihtelee, samoin kuin kielitaidon kehityksen tavoitteet. Lähtötason kartoituksen avulla voidaan määrittää oppilaan senhetkinen kielitaidon kehityksen vaihe sekä yhdessä kodin kanssa keskustellen jäsentää oppilaan kielenkäytön tarpeita ja kielitaidon tavoitteita.

Kielenopetuksessa on tärkeää tunnistaa oppijan lähikehityksen vyöhyke, jolla tarkoitetaan aluetta oppilaan senhetkisen osaamisen (aktuaalinen taso) ja myöhemmin tapahtuvan osaamisen (potentiaalinen taso) välissä. Opetuksen suunnittelussa huomioidaan oppilaan lähikehityksen vyöhyke.

Opetuksen ja arvioinnin lähtökohtana ovat oppilaan kulloinkin kielitaidon taso ja ikä. Näiden pohjalta määritellään, mitkä ovat oppilaiden kielitaidolle asetettavat tavoitteet ja miten ne saavutetaan. Suomi-kouluissa tuetaan oppilaiden tarpeiden ja tavoitteiden mukaisen monikielisyyden kehittymistä. Monikielisyys ymmärretään tilanteisena, funktionaalisenä (toiminnallisena) tai lingua franca -käyttäjälle³ tyypillisenä kielitaitona. Kielitaitoa tarkastellaan siltä kannalta, mitä oppilas osaa kielitaidollaan tehdä, miten hän suoriutuu taidollaan erilaisista kie-

3 Erikielisten käyttäjien kommunikointiin käyttämä yhteiskieli, jolla on myös äidinkieliä puhujia.

lenkäyttötilanteista, -tehtävistä ja teksteistä. Suomi-kouluissa monikielisyys nähdään rikkautena ja resurssina, ja sitä hyödynnetään ja edistetään opetuksessa.

Oppilaan lähtötason kartoitus ohjaa oppimisen tavoitteita. Suomi-koulun oppilaan toiminnallisen kielitaidon kehittämisessä sekä opetuksen tavoitteiden asettelussa keskeisiä ovat mm. seuraavat kysymykset:

- Mihin oppilas tarvitsee kielitaitoa tällä hetkellä ja tulevaisuudessa?
- Mitkä ovat perheen tavoitteet oppilaan kielitaidolle?
- Mitkä ovat oppilaan ikäkaudelle tyypilliset ja merkitykselliset tilanteet, tekstit ja aihepiirit sekä niissä tarvittava sanasto ja rakenteet?
- Miten kielitaidon eri osa-alueita kehitetään tasapuolisesti?
 - puheen (kuullun) ymmärtäminen
 - puhuminen
 - luetun ymmärtäminen
 - kirjoittaminen
 - sanasto ja rakenteet kytkettyinä edellä mainittuihin.

Oppilaiden henkilökohtaiset kielitaidon tavoitteet vaihtelevat kielenkäyttötarpeiden ja lähtötason mukaan. Opetuksessa pyritään luomaan yhteisiä, ikäkauden mukaisia tavoitteita ja tarjoamaan edellytyksiä ja strategioita kielitaidon yksilölliseen kehittämiseen erilaisissa oppimisympäristöissä ja kodin tuella.

Kielitaidon tavoitteet määritellään suhteessa kunkin oppilaan lähtötasoon. Lähtötason kartoituksessa selvitetään osa-alueittain toiminnallisen kielitaidon taso, jolla oppilas on kyseisellä hetkellä. Oppilaan kielitaitoprofiili voi olla epätasainen, sillä eri osa-alueet kehittyvät eri tahtiin.

Kielitaidon arvioinnissa kannustetaan kriteeriviitteisen arvioinnin käyttöön, jossa lähtökohtana on oppilaan osaamisen tason määrittely. Kriteeriviitteinen arviointi perustuu osaamista/ taitoa luonnehtivaan kriteeriin: oppilaan suorituksen taso ei ole riippuvainen muiden oppilaiden suorituksista, vaan suoritusta verrataan kriteeriin eli taidon sanalliseen kuvaukseen. Arvioinnilla saadaan suoraa tietoa osaamisen tasosta suhteessa eri taitotasojen kriteereissä kuvattuihin tavoitteisiin. Sanalliset taitokuvaukset tarjoavat palautetta kielitaidosta niin oppilaalle kuin hänen vanhemmilleenkin sekä auttavat asettamaan uusia tavoitteita seuraavalta taitotasolta. Yksi väline sekä lähtötason kartoituksessa että oppilaan edistymisen seurantaan on Suomi-kouluja varten laadittu arviointimateriaali Kielipuntari (<http://www.oph.fi/julkaisut/2011/kielipuntari>), joka perustuu mukaillen Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK 2003) toiminnallisiin taitotasokuvauksiin (A1–C) ja sisältää tehtäviä kaikille kielitaidon osa-alueille. Kielipuntaria voi käyttää lähtötason kartoitukseen soveltuvin osin, jolloin arviointi ei vie liikaa aikaa ja resursseja eikä siitä tule myöskään oppilaalle liian kuormittavaa.

Lähtötason kartoitus ohjaa paitsi oppilaan oppimistavoitteiden asettamista myös sijoittamista mahdollisuuksien mukaan sopivan tasoiseen opetusryhmään. Lähtötason kartoituksen toteuttamistavat voivat vaihdella mm. oppilaiden iän ja koulun resurssien mukaan. Keskustelu vanhempien sekä mahdollisesti myös oppilaan itsensä kanssa auttavat hahmottamaan lähtötasoa. Luku- ja kirjoitustaitoisten oppilaiden kanssa lähtötason kartoituksen apuna voi hyödyntää myös itsearviointia esimerkiksi Eurooppalaisen kielisalkun (<http://www.edu.fi/kielisalkku>) avulla.

8.1.3 Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset suomen kielen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Suomen kieli on Suomi-koulun opetuksessa sekä oppimisen kohde että väline. Opetuksessa on hyvä huomioida, että oppilaat voivat olla kielenkehityksessään hyvin eri vaiheissa. Tavoitteena on toiminnallinen kielitaito, jonka avulla voi olla vuorovaikutuksessa sekä toisten suomen puhujien että suomenkielisten tekstien kanssa. Lisäksi tavoitteena on sekä kokonaisvaltainen kielen merkitysten hahmottaminen että vähitellen tietoisempi rakenteiden ja muotojen hallinta. Ilmaisuja ja ilmaisutapoja on hyvä opettaa systemaattisesti konkreettisista, arkeen liittyvistä ilmaisuista vähitellen kohti käsitteellisempiä ilmaisuja. Ilmaisuja on hyvä opettaa monissa eri yhteyksissä ja monin eri tavoin. Alla esitellyistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä voidaan valita kullekin ryhmälle sopivat tavoitteet ja sisällöt. Kaikkien oppilaiden ei kuitenkaan tarvitse saavuttaa kaikkia tavoitteita, vaan oppilaiden kanssa on hyvä keskittyä heidän vahvuuksiinsa kehittämällä niitä edelleen, jolloin myös heikommat kielitaidon osa-alueet kehittyvät. Kielitaitoa kehitetään yhteistyössä kodin kanssa.

Tässä osiossa opetuksen tavoitteet ja sisällöt on esitetty ikätasoinen kielitaitotasoihin jaettuina. Eri kielitaitotasojen kesken on päällekkäisyyksiä sekä tavoitteissa että sisällöissä, sillä samat asiat koskevat usein useampaa kielitaitotasoa. Kullekin oppilaalle tulisi valita yksilöllisesti ikä- ja kielitaitotasoa vastaavat tavoitteet ja sisällöt oppimisen kohteiksi.

3–5-vuotiaat

Keskeistä on uteliaisuuden ja kiinnostuksen herättäminen suomen kieltä ja sillä toimimista kohtaan. Lasten on tärkeä saada runsaasti myönteistä palautetta ja rohkaisua suomen kielen käytön vahvistumiseksi. Opetuksen tulee olla lasten arkeen liittyvää suullista kommunikaatiota. Kielellisiä taitoja kehitetään vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja lapsia rohkaistaan käyttämään vähäistäkin suomen kielen taitoaan. Vanhempien sitoutuminen lapsen kielenoppimisen kehittämiseen ja yhteisiin tavoitteisiin edistää oppimista tehokkaimmin.

Kuunteleminen ja puhuminen

Kuuntelemista ja puhumista harjoitellaan monipuolisesti eri tilanteissa satujen, tarinoiden, leikin, lorujen ja laulujen avulla. Lasten kanssa harjoitellaan asioiden ja esineiden nimeämistä sekä erilaisten yksinkertaisten puhuttujen viestien kuuntelemista ja tuottamista. Kielitaitoa vahvistetaan kasvattamalla lasten ilmaisuarantoa monipuolisesti ja systemaattisesti.

Lapsia motivoidaan käyttämään kieltä ja ilmaisemaan itseään vuorovaikutuksessa toisten suomen puhujien kanssa eri tavoin. Kielellisen ilmaisun tukena voidaan harjoitella myös muiden kommunikaatiostrategioiden käyttöä tukemaan lapsen kokonaisilmaisua. Saduista ja tarinoista keskustellaan yhdessä lasten kielitaidon tason mukaisella tavalla. Lisäksi harjoitellaan erilaisten puhuttujen viestien kuuntelemista ja tuottamista.

Lukemaan oppimisen valmiuksia aletaan hiljalleen kehittää ääneen luetun lastenkirjallisuuden kautta sekä tutustumalla aakkosiin ja äänne-kirjain-vastaavuuteen leikkien, laulaen ja lorutellen.

Alkava kielitaito

Tavoitteet

Lasta tuetaan

- kysymään ja vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin ja tervehdyksiin
- nimeämään erilaisia esineitä ja asioita arkiympäristöstään
- laulamaan, loruttelemaan ja leikkimään erilaisia suomalaisia lastenlauluja, -loruja ja leikkejä
- kasvattamaan vähitellen suomen kielen ilmaisuarantoaan
- tunnistamaan ja kuuntelemaan suomenkielisten sanojen äänneitä ja rytmiä sekä ääntämään suomen sanoja melko ymmärrettävästi
- ilmaisemaan perustarpeitaan ja toimimaan vuorovaikutuksessa aikuisten ja ikätovereiden kanssa suomen kielellä.

Kehittyvä kielitaito

Tavoitteet

Lasta tuetaan

- laajentamaan kysymys- ja vastaustaitojaan ikätasonsa mukaisesti suomen kielellä
- harjoittelemaan kohteliaita ilmaisutapoja
- harjoittelemaan erilaisten esineiden ja asioiden nimeämistä myös arkiympäristöönsä laajemmin
- laulamaan, loruttelemaan ja leikkimään erilaisia suomalaisia lastenlauluja, -loruja ja leikkejä
- laajentamaan suomen kielen ilmaisuarantoaan
- tunnistamaan ja kuuntelemaan suomenkielisten sanojen äänneitä ja rytmiä
- ääntämään pääpiirteissään suomen kielen äänneet ja tarkentamaan suomen kielen ääntämistään
- kertomaan omista kokemuksistaan, ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista suomeksi omalle ikätasolleen ominaisella tavalla aikuisen ja ikätoverien kanssa sekä oppimaan niissä tarvittavaa sanastoa ja fraseologiaa.

Keskeiset sisällöt • suomenkieliset lastenlaulut ja -lorut • suomenkieliset sadut ja tarinat • laulu-, liikunta- ja roolileikit • leikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • sana- ja ilmaisuvarannot: tervehtiminen, kiittäminen, anteeksipyyttäminen, perhe, koti, eläimet, vaatteet, ruuat, ruumiinosat • luonto ja sää, vuoden- ja vuorokaudenajat, lelut	Keskeiset sisällöt • suomenkieliset lastenlaulut ja -lorut • suomenkieliset sadut ja tarinat • laulu-, liikunta- ja roolileikit • leikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • sana- ja ilmaisuvarannot: perhe, koti, eläimet, vaatteet, ruuat, ruumiinosat • luonto ja sää, vuoden- ja vuorokaudenajat, lelut, tunteet
Lukeminen ja kirjoittaminen Lapsille luetaan heidän kielitaitotasolleen sopivaa suomenkielistä lastenkirjallisuutta ja tarinoista keskustellaan yhdessä. Tällä tavoin lapsia tutustutetaan suomenkielisten kirjoitettujen tekstien maailmaan sekä tuetaan lukemaan oppimisen valmiuksia.	
Tavoitteet Lasta rohkaistaan • tutustumaan suomenkielisiin tarinoihin • tutustumaan suomalaisesta kulttuurista tuttuihin satuhahmoihin. Keskeiset sisällöt • suomenkieliset sadut, tarinat, runot ja lorut • suomalaiseen kulttuuriin olennaisesti liittyvät satuhahmot	Tavoitteet Lasta rohkaistaan • tutustumaan suomenkielisiin tarinoihin • tutustumaan suomalaisesta kulttuurista tuttuihin satuhahmoihin. Keskeiset sisällöt • suomenkieliset sadut, tarinat, runot ja lorut • suomalaiseen kulttuuriin olennaisesti liittyvät satuhahmot

6–8-vuotiaat

Oppilaiden kanssa leikitellään monipuolisesti kielellä ja kehitetään heidän kielitaitoaan. Oppilaiden kanssa harjoitellaan sanojen alku- ja loppuäänteen havaitsemista ja vahvistetaan näin luku- ja kirjoitustaidon pohjana olevia taitoja. Oppilaiden monikielisyyttä tuetaan ja kielitietoisuutta lisätään tarkastelemalla suomea ja ympäristössä puhuttavaa kieltä sekä vertailemalla niiden ominaisuuksia keskenään. Oppilaiden suomen kielen sana- ja ilmaisuvarantoa kasvatetaan tietoisesti ja systemaattisesti ja heitä rohkaistaan käyttämään vähäistäkin suomen kielen taitoaan eri tilanteissa.

Kuunteleminen ja puhuminen

Oppilaita ohjataan ja rohkaistaan ilmaisemaan itseään eri tilanteissa. Heidän kanssaan harjoitellaan keskeisiä puheviestinnän strategioita, kuten keskustelun aloittamista, ylläpitämistä ja päättämistä. Ohjeiden, viestien ja tarinoiden kuuntelemista harjoitellaan erilaisissa tilanteissa.

Alkava kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta tuetaan

- kysymään ja vastaamaan yksinkertaisiin, itseään koskeviin kysymyksiin eri tilanteissa
- kertomaan perustiedot itsestään
- ilmaisemaan välittömät tarpeensa
- hahmottamaan kuulemastaan puheesta aihe
- ymmärtämään yksinkertaisia ohjeita ja viestejä
- ilmaisemaan, ymmärtääkö hän kuulemaansa
- pyytämään toistamista
- nimeämään erilaisia asioita ja esineitä lähiympäristöstään
- oppimaan suomeksi luvut 1–20
- ääntämään sanoja ja lauseita melko ymmärrettävästi.

Keskeiset sisällöt

- tervehtimisfraasit
- helpot kysymykset ja niihin vastaaminen
- suomenkieliset lastenlaulut ja -lorut
- suomenkieliset sadut ja tarinat
- laulu-, liikunta- ja roolileikit sekä pelit
- erilaiset vuorovaikutustilanteet oppilaiden kiinnostuksen kohteiden ja tarpeiden mukaan
- sanasto: tervehtiminen, kiittäminen, anteeksipyyttäminen, perhe, koti, eläimet, viikonpäivät, kuukaudet, kellonajat, vaatteet, ruuat, ruumiinosat, luonto ja sää, vuoden- ja vuorokaudenajat, lelut, koulun oppiaineiden nimet, luvut

Kehittyvä kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta tuetaan

- ilmaisemaan tunteitaan, tarpeitaan, ajatuksiin ja mielipiteitään eri tilanteissa ikätasonsa mukaisesti
- esittämään kohteliaita pyyntöjä, kieltoja ja käskyjä sekä kysymään ja vastaamaan kysymyksiin
- osallistumaan itselleen tuttua aihetta käsittelevään keskusteluun vastavuoroisesti kertoen ja kuunnellen
- hahmottamaan kuulemastaan ohjeesta, viestistä tai kerronnasta keskeinen sisältö ja yksityiskohtia
- oppimaan suomeksi luvut 1–100
- tarkentamaan suomen kielen ääntämistään.

Keskeiset sisällöt

- erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimiminen
- suomenkieliset lastenlaulut ja -lorut
- suomenkieliset sadut ja tarinat
- laulu-, liikunta- ja roolileikit sekä pelit
- erilaiset vuorovaikutustilanteet oppilaiden kiinnostuksen kohteiden ja tarpeiden mukaan
- sanasto: tervehtiminen, kiittäminen, anteeksipyyttäminen, perhe, koti, eläimet, viikonpäivät, kuukaudet, kellonajat, vaatteet, ruuat, ruumiinosat, luonto ja sää, vuoden- ja vuorokaudenajat, lelut, koulun oppiaineiden nimet, luvut

Lukeminen ja kirjoittaminen

Oppilaita ohjataan tutustumaan suomen kielen sanojen tavuttamiseen esimerkiksi sanoja tavuittain taputtamalla tai hyppimällä. Oppilaat tutustuvat suomen kielen äänne-kirjain-vastaavuuteen ja harjoittelevat vähitellen tunnistamaan ja tuottamaan kirjaimia, tavuja, sanoja ja tekstejä suomen kielellä.

Oppilaita rohkaistaan lukemaan itse oman taitonsa ja kiinnostuksen kohteidensa mukaisesti suomenkielisiä tekstejä. Oppilaiden monilukutaidon kehittymistä tuetaan ohjaamalla heitä lukemaan ja tuottamaan suomea eri viestintävälinein.

Alkava kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- oppimaan suomen kielen aakkoset
- oppimaan suomen kielen äänne-kirjain-vastaavuus
- lukemaan ja kirjoittamaan yksittäisiä sanoja ja lauseita
- ymmärtämään lyhyitä kirjoitettuja viestejä
- ymmärtämään yksinkertaisia, lyhyitä tekstejä itselle tutuista aiheista
- kirjoittamaan viestejä
- kirjoittamaan yksinkertaisia tekstejä itselle tutuista aiheista
- havainnoimaan suomen kielen ja ympäristössä puhuttavan kielen kirjoituksessa ilmeneviä eroja
- kiinnittämään huomiota kirjoitetun kielen piirteisiin, kuten esimerkiksi äänteen pituuteen ja lauseiden muodostamiseen.

Keskeiset sisällöt

- sanojen ja yksittäisten lauseiden kirjoittaminen
- viestien kirjoittaminen sukulaisille tai ystäville
- kirjoitetun suomen kielen piirteisiin tutustuminen
- lyhyiden viestien lukeminen
- yksinkertaisten, tutuista aiheista kertovien tekstien lukeminen ja kirjoittaminen

Kehittyvä kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- oppimaan suomen kielen aakkoset
- oppimaan suomen kielen äänne-kirjain-vastaavuuden
- ymmärtämään lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka käsittelevät tuttuja aiheita
- keskustelemaan lukemastaan
- kirjoittamaan itselleen tarpeellisia, erilaisia tekstejä
- havainnoimaan suomen kielen ja ympäristössä puhuttavan kielen kirjoituksessa ilmeneviä eroja
- kiinnittämään huomiota kirjoitetun kielen piirteisiin, kuten äänteen pituuteen ja lauseiden muodostamiseen
- käyttämään omassa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita.

Keskeiset sisällöt

- erilaisten suomenkielisten tekstien kirjoittaminen ja lukeminen: tarina, helppo asiategsti, sähköpostiviesti, tekstiviesti, chat-viesti, muistilappu
- kirjoitetun suomen piirteisiin ja oikeinkirjoituksen perusasioihin tutustuminen
- erilaisista teksteistä keskusteleminen

9–12-vuotiaat

Opetuksen tavoitteena on motivoida oppilaita jatkamaan suomen kielen oppimistaan. Oppilaiden kanssa havainnoidaan monipuolisesti suomen kieltä eri yhteyksissä ja samalla tuetaan heidän kielitietoisuuttaan ja monikielisyyttään. Oppilaita kannustetaan syventämään ja kehittämään kielitaitoaan kielen eri osaluilla sekä rohkaistaan heitä käyttämään vähäistäkin suomen kielen taitoaan eri tilanteissa. Oppilaiden suomen kielen sana- ja ilmaisuvarantoa kasvatetaan tietoisesti ja systemaattisesti. Erityisesti kiinnitetään huomiota eri oppiaineiden sanaston kehittämiseen. Suomen kielen oppimisessa on hyvä hyödyntää tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia, kuten sosiaalista mediaa, sähköisiä oppimislejää ja nettipuheluita.

Kuunteleminen ja puhuminen

Tavoitteena on, että oppilaat sujuvoittavat ja laajentavat ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan. Opetuksen tarkoituksena on ohjata oppilaita toimimaan entistä vaativammassa ja monipuolisemmissa vuorovaikutustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaat harjaantuvat kuuntelemaan erityyppisissä tilanteissa tuotettua puhuttua suomea.

Alkava kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- ilmaisemaan itseään itselleen merkityksellisissä vuorovaikutustilanteissa
- ääntämään suomen sanoja melko ymmärrettävästi
- vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuvarantoaan siten, että hän pystyy osallistumaan keskusteluun itselleen tutuista aihepiireistä
- vahvistamaan kuuntelemisen taitojaan itselleen tutuissa tilanteissa
- hahmottamaan kuulemastaan tarinasta aihe ja keskeisiä kohtia.

Kehittyvä kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- ilmaisemaan itseään itselleen merkityksellisissä, monipuolisissa vuorovaikutustilanteissa
- tarkentamaan suomen kielen ääntämistään
- vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuvarantoaan siten, että hän pystyy osallistumaan keskusteluun ikätasolleen ominaisista erilaisista aihepiireistä
- vahvistamaan kuuntelemisen taitojaan erilaisissa tilanteissa
- ymmärtämään kuulemastaan tarinasta aiheen ja keskeisen sisällön lisäksi yksityiskohtia.

Keskeiset sisällöt • tervehtimis- ja muut tilannesidonnaiset fraasit • helpot kysymykset ja niihin vastaaminen • suomenkieliset laulut ja runot • suomenkieliset sadut ja tarinat • laulu-, liikunta- ja roolileikit sekä pelit • draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutus-tilanteissa	Keskeiset sisällöt • erilaisissa vuorovaikutus-tilanteissa toimiminen • suomenkieliset laulut ja runot • suomenkieliset sadut ja tarinat • laulu-, liikunta- ja roolileikit sekä pelit • draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutus-tilanteissa • uutiset, ajankohtaislähettykset
Lukeminen ja kirjoittaminen Opetuksen tavoitteena on, että oppilaat laajentavat ja sujuvoittavat luku- ja kirjoitustaitoaan suomen kielellä. Oppilaita rohkaistaan ja innostetaan lukemaan oman kielitaitonsa mukaisesti monipuolisesti suomenkielisiä tekstejä ja kirjoittamaan suomen kielellä. Oppilaiden monilukutaidon kehittymistä laajennetaan ohjaamalla heitä tuottamaan ja lukemaan suomea eri viestintävälinein entistä monipuolisemmin ja harjoittelemaan kirjoitetun suomen kielen konventioita omissa tuotoksissaan.	
Alkava kielitaito Tavoitteet Oppilasta ohjataan • oppimaan suomen kielen äänne-kirjain-vastaavuus • tunnistamaan suomenkielisen tekstin tekstilaji ja käyttämään tietoaan ymmärtämisen tukena • lukemaan ja kirjoittamaan itselleen tarpeellisia tekstejä (ohje, viesti, lyhyt kertomus, lyhyt tietoteksti) sekä itsenäisesti että ryhmässä • havainnoimaan suomen kielen ja ympäristössä puhuttavan kielen kirjoituksessa ilmeneviä eroja • kiinnittämään huomiota kirjoitetun kielen piirteisiin • käyttämään omissa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita • päättämään yksinkertaisten tekstien merkityksiä • hahmottamaan lukemastaan tekstistä keskeinen sisältö silloin, kun hän saa tukea ymmärtämiselle erilaisin tavoin.	Kehittyvä kielitaito Tavoitteet Oppilasta ohjataan • tunnistamaan suomenkielisen tekstin tekstilaji ja käyttämään tietoaan ymmärtämisen tukena • lukemaan ja kirjoittamaan monimuotoisia, itselleen tarpeellisia tekstejä (ohje, viesti, kertomus, tietoteksti, mainos, uutinen, runo) • havainnoimaan suomen kielen ja ympäristössä puhuttavan kielen kirjoituksessa ilmeneviä eroja • päättämään erilaisten tekstien merkityksiä • ymmärtämään lukemastaan tekstistä keskeisen sisällön lisäksi myös yksityiskohtia ja asioiden välisiä suhteita • syventämään taitojaan tuottaa tekstejä sekä itsenäisesti että ryhmässä • syventämään taitojaan soveltaa kirjoituksessaan kirjoitetun kielen ja oikeinkirjoituksen normeja.

Keskeiset sisällöt

- erilaisten kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien monipuolinen yhdessä lukeminen ja kirjoittaminen
- kirjoittamisessa tarvittava kieli: erilaiset fraasit ja ilmaukset, lausetyypit, persoonan ja ajan ilmaisut kerronnassa, vertaaminen kuvailussa, tekstin sidosteisuus
- kirjoitetun suomen piirteet ja oikeinkirjoituksen perusasiat
- kirjoitetun suomen kielen vertaaminen muihin oppilaille tuttuihin kieliin
- sanojen, ilmausten ja tekstien merkitykset
- suomenkieliset lapsille ja nuorille suunnatut elokuvat, mediatekstit ja kauno- ja tietokirjallisuus
- suomalaiset lasten ja nuorten maailmaan liittyvät kansanperinteen lajit, nykyperinne ja Kalevala
- erilaiset lukemisstrategiat

Keskeiset sisällöt

- erilaisten kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien monipuolinen lukeminen ja kirjoittaminen
- virkkeen osien suhteet (lause, lauseke, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena
- kirjoittamisessa tarvittava kieli: ajan ilmaisut kerronnassa, vertaaminen kuvailussa, tekstin sidosteisuus, epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen
- sujuva kirjoittaminen
- kirjoitetun suomen piirteet ja oikeinkirjoituksen perusasiat
- kirjoitetun suomen kielen vertaaminen muihin oppilaille tuttuihin kieliin
- sanojen, ilmausten ja tekstien merkitykset
- suomenkieliset lapsille ja nuorille suunnatut elokuvat, mediatekstit ja kauno- ja tietokirjallisuus
- suomalaiset lasten ja nuorten maailmaan liittyvät kansanperinteen lajit, nykyperinne ja Kalevala
- erilaiset lukemisstrategiat

13–18-vuotiaat

Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään yhä monipuolisemmin ja itsenäisemmin suomen kieltä eri yhteyksissä. Oppilaita kannustetaan aktiivisesti syventämään ja kehittämään kielitaitoaan kielen eri osa-alueilla. Oppilaita kannustetaan käyttämään vähäistäkin suomen kielen taitoaan eri tilanteissa ja rohkaistaan kasvattamaan suomen kielen sana- ja ilmaisuväriä tietoisesti ja systemaattisesti myös abstraktin kielen osalta.

Kuunteleminen ja puhuminen

Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja viestintäympäristöissä sekä erilaisten monimediaisten tekstien kanssa oma-aloitteisina ja aktiivisina osallistujina. Oppilaita ohjataan myös perustelemaan näkemyksiään ja arvioimaan kuulemaansa. Oppilaita ohjataan eri puherekisterien hallintaan.

Alkava kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- ilmaisemaan itseään itselleen merkityksellisissä vuorovaikutustilanteissa
- ääntämään suomen sanoja melko ymmärrettävästi
- vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväriä siten, että hän pystyy osallistumaan keskusteluun itselle tutuista aihepiireistä
- vahvistamaan kuuntelemisen taitojaan itselle tutuissa tilanteissa
- hahmottamaan kuulemastaan puheesta/kertomuksesta aihe ja keskeisiä kohtia.

Kehittyvä kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- ilmaisemaan itseään itselleen merkityksellisissä, monipuolisissa vuorovaikutustilanteissa
- tarkentamaan suomen kielen ääntämistään
- vahvistamaan vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväriä siten, että hän pystyy osallistumaan keskusteluun ikätasolleen ominaisista erilaisista aihepiireistä
- vahvistamaan kuuntelemisen taitojaan erilaisissa tilanteissa
- ymmärtämään kuulemastaan kertomuksesta aiheen ja keskeisen sisällön lisäksi yksityiskohtia.

Itsenäinen kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- kehittämään vuorovaikutustaitojaan ja ilmaisuväriä vastaamaan yhteiskunnassa tarvittavia muodollisempia vuorovaikutustarpeita
- vahvistamaan taitojaan työskennellä keskustellen erilaisten aiheiden ja tekstien parissa
- harjoittamaan formaaleiden puhetilanteiden kuuntelemis- ja ymmärtämistaitoja
- esiintymään puhujana erilaisissa tilanteissa.

Keskeiset sisällöt • tervehtimis- ja muut tilannesidonnaiset fraasit • helpot kysymykset ja niihin vastaaminen • suomenkielinen musiikki • suomenkieliset runot ja tarinat • suomenkielinen sosiaalinen media • draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Keskeiset sisällöt • erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavat monipuoliset kuuntelutaidot, kuultu oman puheen mallina • erilaisiin toimintoihin liittyvät fraasit ja ilmaisut • suomenkielinen musiikki • suomenkieliset runot, tarinat ja kertomukset • suomenkielinen sosiaalinen media • draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	Keskeiset sisällöt • muodolliset vuorovaikutustilanteet • argumentointi ja mielipiteen perustelu, selostaminen, referointi, puheesityksen pitäminen • kielen monipuolinen ja vivahteikas käyttö: tuttavallisuuden ja muodollisuuden ilmaisut, vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa, tiivistämisen keinot, toisen puheeseen viittäminen • kriittinen kuuntelu • suomenkielinen musiikki • suomenkieliset runot, tarinat ja kertomukset • suomenkielinen sosiaalinen media • draamaharjoitukset erilaisissa vuorovaikutustilanteissa

Lukeminen ja kirjoittaminen

Oppilaita ohjataan etsimään tietoa itsenäisesti ja monipuolisesti eri viestintävälineitä hyödyntäen. Oppilaita ohjataan arvioimaan ja tulkitsemaan lukemaansa kriittisesti. Oppilaita innostetaan lukemaan monipuolisesti suomenkielistä mediaa sekä tieto- ja kaunokirjallisuutta.

Oppilaita ohjataan kehittämään ja monipuolistamaan lukemis- ja kirjoittamistaitojaan tasolle, jota he saattavat mahdollisesti tarvita jatko-opinnoissaan Suomessa. Oppilaita ohjataan kirjakielen normien hallintaan.

Alkava kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- tunnistamaan suomenkielisen tekstin tekstilaji ja käyttämään tietoaan luetun ymmärtämisen tukena
- lukemaan ja kirjoittamaan itselleen tarpeellisia tekstejä (ohje, erilaiset viestit, lyhyt kertomus, lyhyt tietoteksti) sekä itsenäisesti että ryhmässä
- vertailemaan suomen kielen ja ympäristössä käytetyn kielen kirjoitusasua
- käyttämään omissa teksteissään oikeinkirjoituksen perusasioita
- päättämään yksinkertaisten tekstien merkityksiä
- hahmottamaan lukemastaan tekstistä keskeisen sisältö silloin, kun hän saa tukea ymmärtämislle erilaisin tavoin.

Kehittyvä kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- tunnistamaan suomenkielisen tekstin tekstilaji ja käyttämään tietoaan luetun ymmärtämisen tukena
- lukemaan ja kirjoittamaan monimuotoisia, itselleen tarpeellisia tekstejä (ohje, erilaiset viestit, kertomus, tietoteksti, mainos, uutinen, runo)
- syventämään edelleen tietoaan kirjoitetun suomen kielen piirteistä ja oikeinkirjoituksen perusasioista
- päättämään erilaisten tekstien merkityksiä
- ymmärtämään lukemastaan tekstistä keskeisen sisällön lisäksi myös yksityiskohtia ja asioiden välisiä suhteita
- syventämään taitojaan tuottaa tekstejä sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Itsenäinen kielitaito

Tavoitteet

Oppilasta ohjataan

- hyödyntämään tekstilajitointaan tekstien kriittisessä tulkinnassa
- syventämään ja monipuolistamaan luetun ymmärtämisen taitojaan
- tuottamaan monipuolisesti erilaisia asiatekstejä ja fiktiivisiä tekstejä
- vahvistamaan taitojaan suunnitella, tuottaa ja muokata erilaisia tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä
- hallitsemaan kirjoitetun kielen normit.

Keskeiset sisällöt • erilaisten epämuodollisten ja muodollisten tekstien lukeminen ja kirjoittaminen tuetusti yhdessä ja yksin: vuorovaikutteiset kertovat, kuvaavat, kantaa ottavat ja ohjaavat tekstit • kirjoittamisessa tarvittava kieli: erilaiset fraasit ja ilmaukset, lausetyypit, persoonan ja ajan ilmaisut kerronnassa, vertaaminen kuvailussa, tekstin sidosteisuus • kirjoitetun suomen kielen säännönmukaisuudet ja oikeinkirjoitus oppilaiden tarpeiden mukaisesti • kirjoitetun suomen kielen vertaaminen muihin oppilaille tuttuihin kieliin • sanojen, ilmausten ja tekstien merkitykset • suomenkielinen nuorille suunnattu kauno- ja tietokirjallisuus, elokuvat ja mediatekstit (myös sosiaalisen median tekstit) • suomalainen kansanperinne, nykyperinne ja Kalevala • erilaiset lukemisstrategiat	Keskeiset sisällöt • erilaisten epämuodollisten ja muodollisten tekstien monipuolinen lukeminen ja kirjoittaminen: vuorovaikutteiset kertovat, kuvaavat, kantaa ottavat, ohjaavat ja pohtivat tekstit • eri tyylilajit ja rekisterit • erilaisten tietolähteiden käyttö • virkkeen osien suhteet (lause, lauseke, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena • kirjoittamisessa tarvittava kieli: johdonmukainen ajan ja persoonan ilmaisu kerronnassa, vertaaminen kuvailussa, tekstin sidosteisuus, epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen • sujuva ja tarkka kirjoittaminen • kirjoitetun suomen kielen säännönmukaisuudet ja oikeinkirjoitus oppilaiden tarpeiden mukaisesti • kirjoitetun suomen kielen vertaaminen muihin oppilaille tuttuihin kieliin • sanojen, ilmausten ja tekstien merkitykset • suomalaisen kirjallisuuden keskeisimmät tekstit • suomenkielinen nuorille suunnattu kauno- ja tietokirjallisuus, elokuvat ja mediatekstit (myös sosiaalisen median tekstit) • suomalainen kansanperinne, nykyperinne ja Kalevala • erilaiset lukemisstrategiat	Keskeiset sisällöt • opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien monipuolinen lukeminen ja niissä vaikuttavien arvojen, ideologioiden ja vaikuttamiskeinojen analysointi • suomalaisen kirjallisuuden keskeisimmät tekstit • monimuotoinen tekstien tuottaminen eri tekstilajeista • eri tyylilajit ja rekisterit • erilaisten tietolähteiden käyttö • eri tiedonalojen kielen lukeminen ja kirjoittaminen • sujuva, tarkka ja monipuolinen kirjoittaminen • kirjoitetun suomen kielen säännönmukaisuudet ja oikeinkirjoitus

Suomi-koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan

- koulun opetuksen lähtökohdat suomen kielen taidon kehittämiseksi, kuten
 - aktiivisen monikielisuuden tukeminen
 - suomen kielen käyttämisen tukeminen koulun ulkopuolella
 - oppilaiden osallisuuden vahvistaminen
 - suomen kielen käytön tukeminen vuorovaikutustilanteissa
 - ilmaisu- ja sanavarannon laajentumisen tukeminen
 - ajattelu- ja itseilmaisutaitojen kehittymisen tukeminen
 - luku- ja kirjoitustaidon ja monilukutaidon kehittymisen tukeminen
 - ohjaus kirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen
- miten suomen kielen (mahdollinen) lähtötason kartoitus tehdään
- suomen kielen opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt eri ikä- ja kielitaitotasoryhmille vuosi- ja tuntikohtaisen suunnittelun perustana
- suomen kielen tavoitteiden ja sisältöjen toteuttamisen käytänteet, kuten
 - miten yhteinen suunnittelu toteutetaan
 - mitkä tavoitteet painottuvat
 - sisältöjen valinnan lähtökohdat, kuten
 - oppilaiden tarpeet ja kiinnostuksen kohteet
 - suomen kielen, kirjallisuuden ja oppimiskokonaisuuksien teemojen eheyttäminen
 - miten koulun omia vahvuuksia ja voimavaroja hyödynnetään
 - työskentelyyn liittyvä yhteistyö kotien ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

8.2 Kirjallisuus

8.2.1 Kirjallisuuden opetuksen yleiset tavoitteet

Kirjallisuuden rooli Suomi-koulussa on keskeinen sekä oppilaan ajattelun että identiteetin kehittymisen kannalta. Lisäksi se tukee kielitaidon kehittymistä ikäkautta vastaavalle taito- ja abstraktiotasolle. Suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin tuntemuksen kehittymistä edistää, jos ainakin toinen vanhemmista käyttää suomea lapsen kanssa johdonmukaisesti. Suomi-koulun rooli on kirjallisuuden tuntemuksen lisäämisessä kodin roolia tukevaa. Suomi-koulun opettajan tehtävänä onkin suomalaisen kirjallisuuden esittelemine ja sen lukemiseen innostaminen sekä oppilaille että mahdollisuuksien mukaan myös vanhemmille. Kodin ja koulun välillä on hyvä pyrkiä vastavuoroisuuteen; oppilaiden kiinnostuksen kohteiden tunteminen edistää opiskelun suunnittelua. Tämän lisäksi kodit, joilla on kiinteät suhteet suomalaiseen lasten- ja nuorten kulttuuriin, voivat tuoda tuoreita ideoita ja materiaaleja myös oppitunneille.

Tämä opetussuunnitelmasuositus pohjautuu laajaan kirjallisuuskäsitykseen. Kirjallisuudella tarkoitetaan monia erilaisia tekstejä ja niihin mahdollisesti liittyviä kuvia, ääniä, värejä ja linkkejä. Perinteisten kuvakirjojen, sarjakuvien ja kirjojen rinnalle ovat tulleet nettisarjakuvat, netistä luettavat e-kirjat, äänikirjat tallenteina, tarinalliset nettipelit ja fanifiktio. Internetissä on myös saatavilla ääneen luettuja satuja ja tarinoita. Monet johonkin lasten tai nuorten kirjailijaan ja hänen tuotantoonsa keskittyvät nettisivut tarjoavat hyvää oppimateriaalia kirjallisuuden käsittelyyn.

Suomalaiseen lasten- ja nuortenlyriikkaan kuuluvat paitsi perinteiset lastenlorut ja -runot myös laululyriikka, mm. Suomi-rock ja Suomi-pop. Nykyrunoutta etsivälle internetissä on erilaisia runosivustoja. Suomalaisesta lastenkirjallisuudesta on tehty myös elokuvia ja tv-sarjoja. Näiden hyödyntäminen opetuksessa on tärkeää ja tuo Suomi-koulun oppilasta lähemmäksi Suomessa asuvan lapsen arkea.

Suomalaisten lasten- ja nuortenkirjojen aihepiirit ovat laajentuneet. Aiemmin tabuaiheena pidetyt aiheet ovat väistyneet. Suomalaisten lasten- ja nuortenkirjojen uusia aluevaltauksia ovat mm. maahanmuuttajaperheiden ja -lasten kuvaukset, sateenkaariperheiden kuvaukset, heteronormatiivisuudesta poikkeaminen ja kaikenlaisen erilaisuuden hyväksyminen. Lisäksi kiinnostavia teemoja ovat kansallisen perinteen uudelleen muokkaus ja erilaiset globaalit uhkakuvat (esimerkiksi ekologisen katastrofin kokenut maailma). Suomalaiseen lastenkirjallisuuteen kuuluu Suomen perinteisesti monikielinen ja -kulttuurinen kirjallisuus, kuten ruotsin-, saamen- ja romanikielinen ja näistä kulttuureista kertova kirjallisuus. On tärkeää huomata, että ”suomalaisuuden” käsitettä ovat laajentaneet myös erilaiset ylijarjaiset nuorisokulttuurit (hiphop, rap jne.) ja nopeasti lisääntyvä maahanmuuttajuus. Maahanmuuttajuus näyttäytyy sekä siten, että siihen liittyviä aiheita käsitellään lasten- ja nuorten kirjallisuudessa sekä niin, että maahanmuuttajat kirjoittavat suomen kielellä ”suomalaista” kirjallisuutta.

Suomalainen lasten- ja nuortenkirjallisuus on myös laajasti käännettyä. Suomenkielisen ja kohdekielisen kaunokirjallisen tekstin vertaaminen keskenään saattaa tuottaa kaksikielisille oppilaille tärkeän oppimiskokemuksen.

Kirjailijan rooli on muuttunut. Hän on nykyään monipuolisesti sosiaalisessa mediassa näkyvillä oleva mediapersoona, jonka tavoittaa Twitteristä, Facebookista ja YouTubeista sekä omilta internetsivuiltaan. Kirjailijoihin tutustuminen tätä kautta on helppoa ulkomailta käsin. Opetuksessa voidaan esimerkiksi katsoa kirjailija-haastatteluja tai kirjailijan osallistumista TV-ohjelmaan ja keskustella näistä.

Kirjallisuuteen tutustumisessa, lukemaan innostamisessa ja oppilaiden omakohtaisen, aktiivisen kirjallisuuden tulkinnan tukemisessa on arvokasta, jos koululla on mahdollisuus hankkia vähitellen oma kirjasto tai vastaava. Kirjastosta lainaaminen ja siitä huolenpito oppilaiden omin voimin tukee kirjan ja kirjallisuuden arvostusta.

8.2.2 Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset kirjallisuuden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Kirjallisuuden opetuksen tavoitteissa huomioidaan suomen kielen opetukselle asetetut tavoitteet, koska ne etenkin lukemisen osalta luovat perustaa kirjallisuuden ymmärtämiselle. Myös muut kielitaidon osa-alueet huomioidaan, koska kirjallisuutta ei enää ymmärretä vain tekstien lukemisena, vaan myös niiden kanssa toimimisena, jolloin myös muut kielitaidon osa-alueet aktivoidaan.

Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Tavoitteena on tarjota opetuksessa myös mahdollisuus tutustua ajankohtaisiin suomenkielisiin elokuviin ja mediateksteihin.

Tavoitteet			
3–5-vuotiaat	6–8-vuotiaat	9–12-vuotiaat	13–18-vuotiaat
Lasta ohjataan tutkimaan ikätasolle sopivaa lastenkirjallisuutta leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin.	Oppilasta ohjataan tutustumaan ikätasolleen sopivaan kirjallisuuteen tutustumaan selkokieliseen kirjallisuuteen lukemaan suomea myös ääneen kehittämään monilukutaitoaan ohjamalla tuottamaan ja lukemaan suomea eri viestintävälinein tutkimaan ikätasolle sopivaa lastenkirjallisuutta leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin.	Oppilasta ohjataan tutustumaan ikätasolleen sopivaan kirjallisuuteen tutustumaan selkokieliseen kirjallisuuteen kehittämään monilukutaitoaan tuottamalla ja lukemalla suomea eri viestintävälinein lukemaan suomeksi myös nuorille suunnattuja kokonaisteoksia.	Oppilasta ohjataan avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemystään, tutustumaan suomalaisen kirjallisuuden historiaan ja erityisesti monimuotoiseen suomalaiseen nykykirjallisuuteen kehittämään monilukutaitoaan tuottamalla ja lukemalla suomea eri viestintävälinein näkemään kirjallisuuden ja elokuvan merkityksen monikielisen nuoren identiteetin rakentamisen keinona.

Keskeiset sisällöt

• lastenlaulut ja -lorut • laulu-, liikunta- ja roolileikit • draamaleikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • satujen ja tarinoiden lukeminen ja niistä keskusteleminen lasten kanssa • saduttaminen • kavalukutaidon kehittäminen	• lastenlaulut ja -lorut • sadut ja tarinat • laulu-, liikunta- ja roolileikit • draamaleikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • ääneen lukeminen • kirjallisuus eri viestintävälineissä • tarvittaessa selkokielistä kirjallisuutta • saduttaminen • kavalukutaidon kehittäminen • lukupiirit	• laulut ja runot • sadut ja tarinat • laulu-, liikunta- ja roolileikit • draamaleikit erilaisissa vuorovaikutustilanteissa • videointi, valokuvaus, kirjallisuusblogien lukeminen ja kirjoittaminen, kirjallisuusaiheinen tviittaaminen (tai muu sosiaalinen media) ja fanifiktio • lapsille ja nuorille suunnattu kauno- ja tietokirjallisuus, elokuvat ja mediatekstit ikätason mukaan • tarvittaessa selkokielistä kirjallisuutta • kansanperinteen lajeja, nykyperinnettä ja Kalevalaa • lukupiirit	• runot • lyhytproosa, novellit • musiikki, jossa suomenkieliset sanat • scifi- ja fantasiakirjallisuus • dekkarit • suomalaisen nykykirjallisuuden ja klassikkojen keskeisimmät tekstit • suomalaisten perinteisten vähemmistöjen kirjallisuus • maahanmuuttajuuteen liittyvä kirjallisuus, oman identiteetin etsiminen • videointi, valokuvaus, kirjallisuusblogien lukeminen ja kirjoittaminen, kirjallisuusaiheinen tviittaaminen (tai muu sosiaalinen media) ja fanifiktio • draamaharjoitukset • kriittinen ja analysoiva lukeminen • nykykirjallisuuden erilaisia piirteitä • suomenkieliset nuorille suunnatut elokuvat ja mediatekstit • kansanperinteen lajeja, nykyperinnettä ja Kalevalaa • lukupiirit

Suomi-koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan

- koulun kirjallisuuden opetuksen tavoitteet, kuten
 - oppilaiden ajattelun ja identiteetin kehittymisen tukeminen
 - suomalaisen kirjallisuuden esitteleminen ja sen lukemiseen innostaminen
 - laaja kirjallisuuskäytäntö opetuksen perustana
 - monilukutaidon kehittäminen
- kirjallisuuden opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt eri ikä- ja kielitaitotasoryhmille vuosi- ja tunti-kohtaisen suunnittelun perustana ja niiden toteuttamisen käytänteet, kuten
 - sisältöjen valinnan lähtökohdat
 - toteuttamistapojen lähtökohdat
 - teknologisten ratkaisujen käyttömahdollisuudet
 - sosiaalisen median rooli kirjallisuuteen tutustumisessa
 - koulun voimavarojen hyödyntämisen käytänteet ja työskentelyyn liittyvä mahdollinen yhteistyö, kuten oman kirjaston ylläpitäminen.

8.3 Oppimiskokonaisuudet

Suomi-koulussa opetusta eheytetään oppimiskokonaisuuksilla, jolloin esimerkiksi Suomen luontoon, maantuntemukseen, yhteiskuntaan ja historiaan liittyvät aihepiirit tukevat samalla kielen kehittymistä ja rikastumista. Opetuksen eheyttämällä tarkoitetaan sellaista pedagogista lähestymistapaa opetuksen toteuttamisessa, jossa yhdistetään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja toisiinsa liittyviksi kokonaisuuksiksi tai teemoiksi. Eheyttävässä opetuksessa sisällöistä muodostetaan oppilaan elämää vastaavia kokonaisuuksia, joissa oppimista voivat ohjata hänen omat kysymyksensä ja kiinnostuksen kohteensa. Oppilaan osallisuutta vahvistetaan ja hänelle tarjotaan mahdollisuuksia olla mukana opetuksen suunnittelussa.

Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään suomen kielen oppimisen muun muassa kirjallisuuden ja oppimiskokonaisuuksien oppimiseen sekä muuhun Suomi-koulun toimintaan. Oppilaat voivat näin hahmottaa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja oman kieliyhteisön kannalta.

8.3.1 Oppimiskokonaisuuksien opetuksen yleiset tavoitteet

Oppimiskokonaisuudet-osion tavoitteena on antaa apuvälineitä Suomi-koulun opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Koulun tavoitteiden ja oppilaiden ikätason, kielitaidon sekä opiskeluryhmien koostumuksen mukaisesti oppimis-

kokonaisuuksista voi valita osia tai kokonaisuuksia, yhdistellä aihepiirejä tai rakentaa omia kokonaisuuksia. Lähtökohtana oppimiskokonaisuuksien rakentumiselle ovat lasten ja nuorten maailma ja oppilaiden mielenkiinnon kohteet ja toiveet. Koulun paikalliset voimavarat ja mahdollisuudet, oppilaiden ajatukset, vanhempien näkemykset ja opettajien oma osaaminen vaikuttavat oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun.

Tähän opetussuunnitelmasuosituksen on valittu oppimiskokonaisuuksia eri tiedonalojen aihepiireistä, joiden tavoitteena on antaa oppilaille tukea oman elämän ja yhteisön sekä laajemmin suomalaisen elämänpiirin hahmottamiseksi suomen kielellä. Oppimiskokonaisuuksilla pyritään tukemaan uusien käsitteiden oppimista ja kielitaidon harjaannuttamista sekä ajattelun taitojen syventämistä.

Oppimiskokonaisuudet rakennetaan syveneviksi ja laajentuviksi iän ja kielitaidon karttumisen mukaan. Oppilaiden aktiivista, monenlaisiin kielenkäyttötilanteisiin ohjaavaa suomen kielen käyttöä tuetaan monipuolisilla, toiminnallisilla ja oppilaiden elämää lähellä olevilla toimintamuodoilla. Oppimiskokonaisuuksien, suomen kielen ja kirjallisuuden sisällöt yhdistetään opetuksessa kunkin koulun oppilaille parhaiten soveltuvalla tavalla.

Oppimiskokonaisuudet voivat olla esimerkiksi lyhyemmän tai pidemmän ajan jatkuvia teemoja. Suunnittelussa hyödynnetään eri-ikäisten oppilaiden yhteistyötä sekä koko yhteisön voimavaroja.

Kokonaisuuksien toteuttamisessa pyritään käyttämään monipuolisia menetelmiä, kuten mediaa ja tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia, kuvallista ilmaisua, käden taitoja, musiikkia, draamaa ja muuta kehollista ilmaisua. Oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa käytetään tavoitteiden mukaisesti

- musiikkia ja musiikki- ja liikuntaleikkejä
- kuvataiteen (kuten kuvalukeminen, piirtäminen, maalaaminen, valokuvaus, videot) ja askartelun/käsityön menetelmiä
- kehollista ilmaisua, liikuntaa, tanssia, leikkejä, draamaa
- tieto- ja viestintäteknologiaa
- kotitaloutta.

8.3.2 Ikä- ja kielitaitotasojen mukaiset oppimiskokonaisuuksien opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Koti ja perhe		
Oppilaita ohjataan pohtimaan, millainen on oma perhe ja suku, tärkeät henkilöt. Millaisia ajatuksia ja tunteita perheeseen liittyy? Millainen koti on? Millaisia huoneita, huonekaluja, koriste-esineitä, tunnelmia kotiin liittyy? Miten eri maissa asutaan? Millaiset ovat perheen arkiaskareet? Millaisia ovat kodin piirissä käytettävät tervehdykset ja milloin niitä käytetään?		
3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito	6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito	13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito
• oma perhe • koti, huoneita ja esineitä sekä tuttuja paikkoja • millaisia perhe ja koti ovat, kodin kuvailua • perusvärit • kodin perusaskareita • lyhyitä tervehdyksiä	• suku, ystävät • laajemmin kotiympäristö ja asuminen • lisää tervehdyksiä • lisää kotiympäristöstä • lisää värejä • lisää kodin askareita • tervehdyksiä suvun kesken ja lähiympäristössä	• perhe, sukulaisuus laajemmin • kodin, perheen ja suvun merkitys • koti, perhe ja suku erilaisissa kulttuureissa, kuten asuinmaassa ja Suomessa • asumista eri maissa • tervehtiminen nuorten kesken, perheen kesken, vanhempien ihmisten tervehtiminen • tervehtimistapoja eri medioissa • kohtelias tervehtiminen eri kulttuureissa

Ympäristö

Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tutkimaan, millainen on kodin lähiympäristö: tiet, talot, puistot, kaupat, kirjastot, museot ja muut tutut paikat.

Millainen on koko kylä tai kaupunki?

Millainen on asuinmaa ja Suomi, millaisia eroja niiden välillä on?

Miten lähiympäristössä ja kauemmaksi kuljetaan?

Miten kysytään tietä ja annetaan ohjeita kysyjälle?

Miten matkustetaan tärkeisiin paikkoihin lähellä ja kaukana?

Miten käytetään oman lähiympäristön, paikkakunnan, asuinmaan, maailman karttaa?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito	6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito	13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito
• kodin lähiympäristö, tiet, rakennukset• kauppoja ja muita lähiympäristön tuttuja liikkeitä• liikenne, kulkuneuvoja• kulkemista eri tavoin• oikea ja vasen• suuntia	• asuinalueen lähiympäristö, rakennettu ympäristö• kauppoja ja julkisia rakennuksia• liikenne laajemmin esimerkiksi kaupungissa• kulkemisen tapoja• suuntia laajemmin, kuten edessä, takana, ylhäällä, alhaalla• ilmansuunnat• kartan perusasioita• asuinmaa ja Suomi (Pohjoismaat) kartalla	• perustietoa asuinmaasta ja Suomesta• kauppoja, julkisia rakennuksia, museoita, kirjastoja, teattereita, konserttisaleja ja muuta rakennettua ympäristöä• liikennettä maailmanlaajuisesti, kuten matkustamista eri maiden välillä• kartta laajemmin• maanosat• maailma kartalla

Koulu ja koulutus

Oppilaita kannustetaan havainnoimaan oman päiväkodin tai koulun toimintoja: millainen toimintaympäristö se on, mitä kaikkea siellä tehdään ja mitä siellä opitaan.

Keitä päiväkodissa tai koulussa työskentelee?

Millainen on päiväkodin tai koulun päivärytmi?

Onko asuinmaan tutun koulun ja suomalaisen koulun välillä eroja?

Opiskellaanko joka maassa samoja asioita? Ovatko toimintamallit ja kasvatusnäkemykset samanlaisia eri maissa?

Voisiko koulua käydä tulevaisuudessa myös Suomessa?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito	6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito	13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito
• oma päiväkotiki tai koulu tai vastaava ympäristöineen• päiväkodin/koulun henkiloistöä• päiväkodin/koulun tavaroita ja toimintoja• päiväkodin toimintatapoja/ koululaisille tuttujen oppiaineiden nimityksiä ja käsitteitä	• koulun toimintoja ja päivärytmiä• oppiaineiden käsitteitä laajemmin• koulujen eroja ja samankaltaisuuksia asuinmaassa ja Suomessa	• koulutus asuinmaassa ja Suomessa• oppiaineiden sisältöjä• oppimis- ja kasvatusnäemyksiä• koulutusjärjestelmiä eri maissa• oppilaan suunnitelmat ja mahdollisuudet opiskella Suomessa

Sää ja vuodenaajat

Oppilaita ohjataan tutkimaan ja vertailemaan vuodenaikojen ja sään muutoksia.
Millainen sää on nyt ja lähiaikoina? Miten sää muuttuu vuodenaikojen mukana?
Miten erilaiseen säähän kannattaa varautua? Miten olisi hyvä pukeutua?
Millainen tekeminen sopii erilaisiin säihin ja vuodenaikoihin?
Millaisia ovat vuodenaajat asuinmaassa ja Suomessa?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- tuttuja sääilmiöitä
- vuodenaajat asuinmaassa ja Suomessa
- eri vuodenaikoina tapahtuvaa toimintaa
- pukeutumista erilaisessa säässä
- toimintaa erilaisessa säässä

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- sääilmiöitä asuinmaassa ja Suomessa
- vuodenaajat asuinmaassa ja Suomessa
- pukeutuminen eri säissä

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- sääilmiöitä maailmanlaajuisesti
- vuodenaikojen vaihtelu maapallolla
- sääilmiöiden syitä

Ihminen

Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja pohtimaan ihmisen kehoa ja sen toimintoja.
Mitä osia kehossa on? Miten ne toimivat? Mihin kaikkeen kehoa voidaan käyttää?
Miten puhumme, näemme, kuulemme ja liikumme? Miten me ajattelemme?
Miten ihminen kasvaa? Millaisia ikävaiheita ihmisen elämässä on?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- ihmisen kehon tärkeimpiä osia
- joitakin kehon toimintoja: liikkuminen, hengittäminen
- joitakin aisteja
- ikä, iän ilmaisuja
- lapsen elämää

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- ihmisen keho tarkemmin
- kehon toimintoja laajemmin
- aistit laajemmin; kuulo-, näkö-, haju-, maku- ja tuntoaisti
- aivojen toimintaa
- ihmisen ikävaiheita; lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- ihmisen kehon toimintaa: hengitys, verenkierto, ruuansulatus
- aistien toimintaa laajemmin
- aivot ja ajattelu
- ihmisen kehitys lapsuudesta vanhuuteen
- nuoren elämää
- ihmisen kehitys lajina

Pukeutuminen

Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja kuvaamaan vaatteita ja pukeutumista.

Millaisia ovat lempivaatteet? Miksi? Mitä vaatteet kertovat?

Millaisia vaatteita käytetään eri paikoissa ja eri aikoina?

Millaisia toimintoja ja niitä kuvaavia sanoja pukeutumiseen liittyy?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- tärkeimmät vaatteet
- pukeutumiseen liittyviä toimintoja
- pukeutumisen tapoja

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- lisää vaatesanastoa
- vaateostoksilla

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- vaatteet eri aikakausina ja maissa
- muotia eri aikakausina ja maissa
- korut ja koristautuminen

Ruoka ja ruokailu

Oppilaita ohjataan kertomaan ja pohtimaan ruokailua ja siihen liittyviä aineita, toimintoja ja tapoja.

Mitä syödään kotona, päiväkodissa tai koulussa?

Mitkä ovat arkiruokia, mitä syödään juhlapäivinä tai vierailuilla?

Mitä aineita ruuanlaitossa tarvitaan? Entä mitä astioita ja muita välineitä tarvitaan ruuan valmistuksessa ja ruokailussa?

Millaiset ruokailutavat ovat tuttuja?

Ovatko ruuat ja ruokailutavat samanlaisia asuinmaassa ja Suomessa?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- tuttuja ruokia ja ruoka-aineita
- astioita ja ruokailuvälineitä
- ruuan tekemisen perustointoja
- ruokailutapoja

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- ruokia ja ruoka-aineita asuinmaassa ja Suomessa
- keittiövälineitä
- ruuanvalmistuksen toimintoja laajemmin yksinkertaisia reseptejä
- ruokailutapoja

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- ruokia maailmalla
- ruokia eri aikakausina Suomessa
- ruokailutapoja eri maissa
- ravintolakäyttäytyminen
- ruokailutapoihin liittyvää sanastoa, kohteliaisuussanastoa

Terveys ja hyvinvointi

Oppilaita ohjataan tutkimaan terveen elämän edellytyksiä.

Mitkä päivittäiset toiminnot edistävät tervettä elämäntapaa?

Millaiset asiat voivat olla haitallisia tai vaarallisia?

Mitkä ovat tavallisia sairauksia, ja miten sairastuessa toimitaan?

Miten toimitaan lääkärissä?

Mitkä asiat kotona, lähiympäristössä ja muualla tuovat turvallisuutta? Entä jos sattuu vahinkoja ja onnettomuuksia?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- peseytyminen ja puhtaus
- liikunnan merkitys
- terveellinen ruokailu
- tavallisimpia sairauksia
- lääkärissä
- turvallisuus kotona ja lähiympäristössä

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- peseytyminen ja puhtaus
- liikunnan merkitys
- terveellisiä ruoka-aineita
- lisää sairauksia
- lääkärissä
- turvallinen ympäristö

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- terveen elämän lähtökohtia henkilökohtaisessa elämässä
- sairauksia
- terveys, sairaudet maailmanlaajuisesti

Tunteita ja katsomuksia

Oppilaiden kanssa pohditaan tunteita.

Millaisia tunteita päivän mittaan kohdataan? Mitä tunteet kertovat, ja miksi ne ovat tärkeitä?

Millaista on elää kahden tai useamman kulttuurin ja kielen piirissä?

Miten toimitaan niin, että kaikki voivat olla ystäviä keskenään eikä ketään kiusata?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- tuttuja tunteita
- yhteistyö ja ystävyys
- erilaisia ihmisiä

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- erilaisia tunteita
- hyvä elämä
- kiusaamattomuus
- tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- erilaisia katsomuksia

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- ikäkaudet ja niiden tunne-elämän piirteitä
- hyvän elämän etiikan perusasioita
- kulttuurinen ja kielellinen moninaisuus omassa elämässä ja maailmassa
- maailman uskontoja ja katsomuksia
- YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja muita maailmanlaajuisia sopimuksia

Työelämä ja yhteiskunta

Oppilaita ohjataan pohtimaan, mitä ammatteja on, mikä on yhteiskunta ja millä tavalla se toimii. Millainen maa on asuinmaa, miten siellä toimii päätöksenteko? Onko Suomi samanlainen maa? Millaisia kieliä asuinmaassa puhutaan? Entä kaksi- ja monikielisessä Suomessa? Miten toimivat erilaiset yhteiskunnalliset elimet? Miten lähiympäristössä ja laajemmin vaikutetaan?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito	6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito	13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito
• kotiaskareita• vanhempien töitä• tuttuja ammatteja• raha ja sen käyttö• asuinmaan ja Suomen lippu, kansallislaulu ja presidentti tai vastaava	• ammatteja ja työntekoa• palkka ja rahan käyttö• kestävä kuluttaminen• tärkeitä päätöksenteon elimiä asuinmassa ja Suomessa• kansalaisen oikeuksia ja velvollisuuksia	• työt ja ammatit eri aikakausina ja maissa• ammatinvalinta• työelämän tasa-arvo• palkka ja verotus• vastuullinen kuluttaminen• kunta ja valtio• paikalliset ja valtiolliset elimet ja niiden tehtävät• demokraattinen yhteiskunta• Suomi valtiona, eduskunta, hallitus ja presidentti• lait ja niiden säätäminen• oikeusjärjestelmä, poliisi• armeija• vaalit ja vaikuttaminen• järjestöt• suomalaiset vähemmistöt, vähemmistöjen asema• aktiivinen kansalaisuus, nuorten vaikuttaminen asuinmaassa ja Suomessa• pohjoismainen yhteistyö, EU• ihmisoikeudet• YK, muita maailmanjärjestöjä• tunnettuja päättäjiä Suomessa ja maailmanlaajuisesti

Menneisyyden tapahtumia

Oppilaita ohjataan tutustumaan omaan taustaansa ja elämänvaiheisiinsa.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään menneisyyden tapahtumia ja niiden pohjalta myös nykyisyyttä.

Missä itse, vanhemmat, mahdollisesti isovanhemmat ovat syntyneet ja eläneet?

Missä paikoissa he ovat asuneet? Millaisissa ammateissa he ovat työskennelleet?

Millaista elämä on ollut ennen? Miten lapset ja nuoret ovat eläneet?

Miten ihmiset ovat asuneet Suomessa eri aikoina? Mitä elinkeinoja heillä on ollut?

Millaisia esineitä (astioita, vaatteita, koruja, aseita, kulkuvälineitä) he ovat valmistaneet?

Millainen heidän yhteiskuntansa on ollut? Millaisia uskomuksia heillä on ollut?

Millaisia ovat Suomen historian tärkeät vaiheet?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito	6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito	13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito
• oma historia, elämänvaiheet• joitakin tapahtumia Suomen lähihistoriasta	• oma historia• vanhempien historia• isovanhemmat, suku• joku tai joitakin esimerkkejä Suomen historian tapahtumista	• omat ja vanhempien juuret• sukupuu• Suomen väestö, monikulttuurinen Suomi• Suomen varhishistoriaa, soveltuvin osin• Suomi osana Ruotsia• Suomi osana Venäjää• Suomen itsenäistyminen ja historiaa 1900-luvulla• tunnettuja suomalaisia historiallisia henkilöitä elämän eri aloilta

Eläimet, kasvit, sienet

Ohjataan oppilaita havainnoimaan ja tutustumaan eläimiin, kasveihin ja sieniin lähiympäristössä, asuinmaassa ja Suomessa.

Millaisia ovat tutut eläimet, miten ne syntyvät, kasvavat ja elävät?

Miten eläimet elävät maapallon eri kolkissa ja erilaisissa oloissa?

Millaisia eläimiä Suomessa on?

Millaisia ovat lähiympäristön tutut kasvit ja sienet?

Millainen on kasvien elinkaari? Millaisia kasveja on eri elinympäristöissä ja eri vuodenaikoina?

Miten eläimistä ja kasveista pidetään huolta?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito	6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito	13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito
• kodin eläimiä, lemmikkejä ja kasveja• eläinten ja kasvien hoitoa	• eläin- ja kasvi- ja sienilajeja asuinmaassa ja Suomessa, erilaisissa elinympäristöissä• kasvaminen ja kasvattaminen• eläinten ja kasvien lisääntyminen• erilaisten eläinlajien rakenne• kasvien ja sienten osia• eläinten ja kasvien hoito laajemmin	• laajemmin eläin- kasvi- ja sienilajeja asuinmaassa ja Suomessa, erilaisissa elinympäristöissä• kasvien kasvamisen edellyksiä eri ympäristöissä• suhtautuminen eläimiin eri aikakausina ja eri maissa

Luonto ja luonnon suojeleminen

Oppilaita ohjataan tutkimaan ja havainnoimaan luontoa lähellä ja kaukana.

Millaista luontoa on kaupungissa, entä maaseudulla?

Millaisia piirteitä maastossa on?

Miten luonnosta voi nauttia – patikoida, retkeillä, teltailla, kalastaa?

Millä tavalla luonnossa toimitaan ja luontoa suojellaan?

Mitä ilmastonmuutos merkitsee luonnolle ja ihmisille?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- luontoa lähiympäristössä, kaupungissa ja maalla
- joitakin maaston peruspiirteitä
- luonnon suojeleminen lähiympäristössä

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- luontoa kaupungissa ja maalla
- maaston piirteitä, vesistöt, vuoristot
- luonnonvarat
- luonnossa kulkeminen ja toimiminen
- luonnon suojeleminen
- kierrätys

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- luontoa erilaisissa ympäristöissä
- maaston piirteitä laajemmin
- luonnonvarat
- luonnossa toimiminen
- jokamiehenoikeudet Suomessa
- luonnon ja ympäristön suojeleminen laajemmin
- ilmastonmuutos

Maapallo ja avaruus

Oppilaita ohjataan tutkimaan maapalloa, avaruutta ja aikaa.

Millainen on maapallomme, millaisia alueita siellä on?

Millainen on avaruus, mikä on maapallon paikka avaruudessa?

Miten päivä, yö ja vuodenaajat vaihtelevat?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- perusasioita maapallosta ja avaruudesta
- vuorokaudenaikat
- ajan ilmaisun perussanastoa
- ajatuksia omasta tulevaisuudesta

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- maapallo ja avaruus
- viikonpäivät ja muita ajan ilmaisuja
- maapallo, luonto, ihmiset tulevaisuudessa

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- maapallo laajemmin
- avaruus laajemmin
- kestävä kehitys
- nykyaikainen tekniikka ja sen kehitys avaruuden tutkimisessa

Ympäristön materiaaleja, aineita ja laitteita

Ohjataan oppilaita havainnoimaan ja tutkimaan erilaisia materiaaleja ja aineita, niiden olomuotoja ja ominaisuuksia.

Miltä erilaiset materiaalit tuntuvat, mitä niillä ja niistä voidaan tehdä?

Millaisia laitteita kodissa on, ja mitä niillä tehdään?

Mitä tarvitaan, että laitteet toimivat?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- tuttuja materiaaleja, kuten puu, paperi, lasi, muovi
- kodin tuttuja laitteita

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- erilaisia materiaaleja
- perusilmiöitä, kuten ääni, valo, lämpö ja sähkö
- erilaisia laitteita ja niiden tehtäviä, kuten kodin laitteita, puhelimia, tieto- ja viestintäteknologiaa

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- laajemmin ympäristön fysiikan ja kemian perusilmiöitä, kuten veden kiertokulku, palaminen, yhteyttäminen
- erilaisia laitteita, niiden huoltaminen

Lukuja ja numeroita

Ohjataan oppilaita tuntemaan ja käyttämään numeerisia peruskäsitteitä.

Mitä kaikkea voi mitata? Mitä mittaamiseen tarvitaan?

Millaisia muotoja ympäristöstä löytyy?

Miten rahaa käytetään?

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito

- peruslukuja
- geometrisia muotoja, kuten ympyrä, neliö, kolmio
- yksinkertaista mittaamista
- vertailua, kuten pienempi/suurempi
- rahaleikkejä

6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito

- suurempia peruslukuja
- järjestyslukuja
- muita käsitteitä, kuten pariton ja parillinen, joka toinen
- peruslaskutoimituksia
- kello, ajan mittaamista
- lisää geometrisia muotoja
- lisää mittaamista, kuten pituus, paino, pinta-ala ja tilavuus
- erilaisia rahoja ja niiden käyttöä

13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito

- soveltuvin osin sanallisia matemaattisia tehtäviä
- oma talous ja talouskäsitteitä laajemmin

Harrastukset ja kulttuuri

Oppilaita ohjataan esittelemään itselleen tärkeitä harrastuksia ja käsittelemään kulttuurin muotoja soveltaen eri ikäryhmille ja kielitaitoryhmille.

Millaisia harrastuksia koulun oppilailla on?

Mikä harrastuksessa on mukavaa, innostavaa, ehkä haastavaa?

Mitä tarvitaan, että harrastuksia voidaan toteuttaa?

Millaisia kulttuurin lajeja on, miten niihin voi tutustua ja niistä nauttia asuinmaassa ja Suomessa?

**3–5-vuotiaat/ alkava
kielitaito**

**6–12-vuotiaat/ kehittyvä
kielitaito**

**13–18-vuotiaat/ itsenäinen
kielitaito**

- musiikki: laulaminen, soittaminen, esiintyminen; instrumentit
- kuvataide: piirtäminen, maalaaminen, valokuvaus, elokuva; välineistö
- kädentaidot: askartelu ja käsityöt; esineistö
- kehollinen ilmaisu: liikunta, urheilu, tanssi; välineistö
- esittävä taide: teatteri, draama, sirkus; välineistö
- kotitalous: ruokaan ja ruokailuun liittyvä toiminta
- muita harrastuksia ja harrastuksiin liittyvää toimintaa ja välineistöä

Suomeen liittyviä erityisteemoja

Oppilaita ohjataan tutustumaan eri ikäryhmille soveltuvin osin suomalaiseen juhlaperinteeseen ja kansanperinteeseen, kuten suulliseen perinteeseen, kansanmusiikkiin, perinteiseen rakentamiseen, maakuntaperinteeseen, perinnemaisemaan, huumoriin sekä nykykulttuuriin.

3–5-vuotiaat/ alkava kielitaito	6–12-vuotiaat/ kehittyvä kielitaito	13–18-vuotiaat/ itsenäinen kielitaito
• keskeisiä juhlapäiviä asuinmaassa ja Suomessa• juhlanviettotapoja omassa perheessä, kavereilla ja Suomessa• suomalaista kansanperinnettä, kuten leikkejä ja satuja, satuhahmoja• tuttuja suomalaisia julkisuuden henkilöitä	• lisää juhlapäiviä• juhlanviettotapoja asuinmaassa ja Suomessa, eri kulttuureissa (esim. eri suomikoululaisten kulttuureissa)• suomalaista kansanperinnettä,• kuten satuja, lauluja ja tansseja, musiikkia, huumoriperinnettä• tuttuja suomalaisia julkisuuden henkilöitä, kuten muusikkoja, näyttelijöitä, kirjailijoita, urheilijoita	• juhlapäiviä ja juhlatapoja eri maissa ja kulttuureissa• suomalaista kansanperinnettä, kuten mytologiaa, musiikkia ja tansseja• perinteistä esineistöä ja rakentamista• maakuntaperinne• perinnemaisema eri maakunnissa• Unescon maailmanperintökohteet Suomessa, kuten Suomenlinna• suomalaisia julkisuuden henkilöitä, kuten muusikkoja, näyttelijöitä, kirjailijoita, urheilijoita, tieteentekijöitä

Suomi-koulun omassa opetussuunnitelmassa kuvataan

- koulun oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohdat, kuten
 - opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja kokonaisuuksien hahmottaminen
 - kokonaisuuksien syveneminen ja laajentuminen iän ja kielitaidon karttumisen mukaan
 - oppilaiden elämä ja kiinnostukset perustana
- oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen käytänteet, kuten
 - miten yhteinen suunnittelu toteutetaan
 - miten sisällöt valitaan
 - miten oppimiskokonaisuuksien, suomen kielen ja kirjallisuuden sisällöt yhdistetään
 - miten koulun voimavaroja hyödynnetään
 - työskentelyyn liittyvä mahdollinen yhteistyö kotien ja koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.

9 Oppimisen arviointi ja todistukset

9.1 Oppimisen arviointi ja palautteen antaminen

Oppilaan oppimisen arvioinnin tehtävänä Suomi-kouluissa on ohjata opiskelua ja itsearviointia. Oppilaan oppimista ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti. Painopiste on oppimista edistävässä ja kannustavassa arvioinnissa. Arvioinnin avulla tarjotaan tietoa edistymisestä ja osaamisesta sekä oppilaille että hänen vanhemmilleen tai muille huoltajilleen. Arviointi tukee suomen kielen oppimista ja kielitaidon edelleen kehittämistä sekä auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä kieliminää. Positiivinen käsitys itsestä kielenoppijana ja -osaajana kannustaa, ohjaa ja motivoi kehittämään suomen kielen taitoa. Suomi-kouluissa arvioinnin tavoitteet ja tarkoitus voivat vaihdella muun muassa oppilaiden iän ja kielitaidon tavoitteiden mukaan.

Oppilaan oppimisen arvioinnissa suuri merkitys on opettajien antamalla ohjauksella palautteella. Suomi-koulujen arvioinnin keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun toiminnan suunnittelussa.

Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle sekä auttaa oppilasta asettamaan itselleen uusia oppimistavoitteita.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Vanhempien tai muiden huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytänteistä. Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta.

Arviointi tukee oppimista, kun

- arviointitavat ja -sisällöt ovat linjassa opetuksen kanssa
- palautteen avulla opettaja ohjaa oppilaita yhdistämään uudet opittavat asiat aikaisemmin opittuun

- oppilaat voivat osoittaa osaamistaan monipuolisesti ja kielitaitonsa mukaan
- oppilaat saavat välitöntä, relevanttia, ohjaavaa ja kannustavaa palautetta ja kokevat arvioinnin auttavan oppimistaan
- opettajat ovat sitoutuneet arviointiin ja palautteen antamiseen.

Suomi-koulussa suositellaan hyödynnettävien monipuolisia arviointitapoja arvioinnin tarkoituksesta riippuen. Edistymisen, osaamisen ja oppilaan työskentelyn seurannassa jatkuva arviointi, oppilaiden havainnointi ja palautteen antaminen ovat tärkeimpiä arviointitapoja. Jos tavoitteena on kielitaidon tason tarkka määrittely, se edellyttää usein erillisen koetilanteen järjestämistä, jotta oppilaalla on mahdollisuus osoittaa osaamisensa riittävän monipuolisesti.

Arviointi antaa oppilaalle realistista palautetta kielitaidosta suhteessa oppimisen tavoitteisiin. Suomi-kouluissa arviointi on pääosin sanallista, ja siinä kuvataan oppilaan edistymistä suhteessa hänen omaan lähtötasoonsa. Arvioinnin kohteita ovat

- suomen kieli,
- kirjallisuus ja
- oppimiskokonaisuudet.

Suomi-koulussa arviointitavoista päätetään paikallisesti. Arviointia voidaan toteuttaa monella tavalla: se voi olla esimerkiksi pieni keskustelu vanhempien ja/ tai oppilaan kanssa, opettajan jatkuvaan havainnointiin perustuva sanallinen kuvaus tai täsmällisempi taitotasokartoitus. Arvioinnin tarkoitus ja tavat kuvataan opetussuunnitelmassa. Oppilaan arvioinnista päättävät Suomi-koulun opettajat yhdessä. Oppilaalle ja huoltajalle on hyvä antaa tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta.

9.2 Todistukset

Suomi-koulujen opinnoista voidaan antaa oppilaalle osallistumistodistus, johon voidaan merkitä esimerkiksi seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- Suomi-koulun nimi
- oppilaan nimi
- kuvaus opinnoista, joihin oppilas on osallistunut
- oppilaan opiskelema viikoittainen/kuukausittainen tuntimäärä
- todistuksen antamispäivämäärä ja opettajan/opettajien allekirjoitus.

Suomi-koulun opetussuunnitelmassa kuvataan

- oppilaan oppimisen arvioinnin keskeiset lähtökohdat, kuten
 - monipuolisuus
 - oppimista edistävä ja kannustava arviointi
 - oppilaiden osallisuus
 - oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin käytänteet, kuten
 - miten opettajan ohjaava palaute annetaan
 - miten oppilaan itsearviointi ja vertaisarviointi toteutetaan
 - miten kotien kanssa tehdään yhteistyötä
 - monipuolisen arvioinnin tavat
 - arvioinnin kohteet
 - koulun antamien todistusten muodot.

Painettu
ISBN 978-952-13-6127-2
ISSN 1798-887X

Verkkojulkaisu
ISBN 978-952-13-6128-9
ISSN 1798-8888

Tämä Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositus on tarkoitettu tukemaan Suomi-koulujen opetuksen tavoitteiden asettamista, sisältöjen valintaa sekä oppilaiden oppimisen arviointia. Suositus on laadittu Suomi-kouluissa 3–18-vuotiaille oppilaille annettavaa opetusta varten. Soveltuvien osin sitä voidaan hyödyntää myös tätä nuorempien tai vanhempien opetuksessa.

Tämä Suomi-koulujen opetussuunnitelmasuositus tulee voimaan 1.8.2015. Opetushallitus suosittaa, että Suomi-koulut laativat tätä suositusta hyödyntäen koulukohtaiset opetussuunnitelmat.